

**ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА РАЗБИРАЊЕТО
И ПОЗНАВАЊЕТО
НА ГРАЃАНИТЕ НА ЧОВЕКОВИТЕ
ПРАВА И МЕХАНИЗМИТЕ
ЗА ЗАШТИТА ПРИ НИВНО
ПРЕКРШУВАЊЕ**

**HULUMTIM MBI KUPTIMIN DHE NJOHURITË
E QYTETARËVE PËR TË DREJTAT E NJERIUT DHE
MEKANIZMAT PËR MBROJTJE GJATË SHKELJES SË TYRE**

**RESEARCH ON THE CITIZENS' UNDERSTANDING
AND AWARENESS OF HUMAN RIGHTS AND PROTECTION
MECHANISMS IN CASE OF THEIR VIOLATION**

ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА РАЗБИРАЊЕТО И ПОЗНАВАЊЕТО НА ГРАЃАНИТЕ НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА И МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ЗАШТИТА ПРИ НИВНО ПРЕКРШУВАЊЕ

1. ЗА ПРОЕКТОТ

Истражувањето е спроведено како активност од проектот „Зголемување на транспарентноста и подобрување на владеењето на правото преку следење и известување за прекршувањето на човековите права во Република Македонија“, спроведен од Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија, а поддржан од Фондацијата Отворено општество Македонија.

Издавач: Хелсиншки комитет за човекови права на Република Македонија

За издавачот: Проф. д-р Гордан Калајџиев, Претседател

Уредник: Уранија Пировска

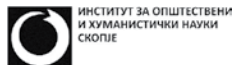
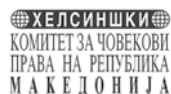
Автор: Викторија Боровска, Калина Лечевска, Ана Блажева,
Институт за општествени и хуманистички науки

Предвод: Јордана Шемко и Ана Василева

Лектура: Дејан Василевски

Дизајн: Скенпоинт

Тираж: 300 примероци

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

342.7(497.7)

343.4(497.7)

ИСТРАЖУВАЊЕ за разбирањето и познавањето на граѓаните на човековите права и механизмите за заштита при нивно прекршување. - Скопје : Хелсиншки комитет за човекови права на РМ, 2015. - 28 стр. : табели ; 21 см

Текст на мак., алб. и англ. јазик. - Содржи и: Hulumtim mbi kuptimin dhe njohuritë e qytetarëve për të drejtat e njeriut dhe mekanizmat për mbrojtje gjatë shkeljes së tyre ; Research on the citizens' understanding and awareness of human rights and protection mechanisms in case of their violation

ISBN 978-608-65216-8-4

а) Човекови права и слободи - Заштита - Македонија б) Човекови
права и слободи - Прекршување - Македонија
COBISS.MK-ID 97879818

Проектот „Зголемување на транспарентноста и подобрување на владеењето на правото преку следење и известување за прекршувањето на човековите права во Република Македонија“, што се спроведуваше од 01.01.2014 година до 31.01.2015 година, имаше за цел да придонесе кон обезбедување на поголема правна сигурност на граѓаните во Република Македонија преку информирање на граѓаните за нивните права, обезбедување на бесплатна правна помош, набљудување на судски постапки и известување во случаи на тешки прекршувања на човековите права.

За остварување на целите беа спроведени следните активности:

1. Обезбедување на бесплатна правна помош на поединци во областите: слобода на изразување, слобода и безбедност, правично судење и недискриминација.
2. Набљудување на судски постапки во областите: слобода на изразување, слобода и безбедност, правично судење и недискриминација.
3. Набљудување на медиумите од аспект на слободата на изразување и политичкото влијание врз медиумите.
4. Објавување на редовни месечни извештаи со опис и процена на јавни настани, кршење на човековите права и демократските принципи во тековниот месец.
5. Алармирање на јавноста за потешките прекршувања на човековите права преку редовни прес-конференции, брифинзи или соопштенија (аларми).
6. Спроведување на истражување за разбирањето на граѓаните на човековите права.
7. Објавување на годишен извештај за состојбите со човековите права.
8. Координација на неформална мрежа за заштита од дискриминација.
9. Набљудување на јавни собири, протести, штрајкови.

За активност а, односно спроведување на истражување за разбирањето на граѓаните на човековите права, беше ангажиран Институтот за општествени и хуманистички науки – Скопје, што го спроведе истражувањето и го подготви овој извештај во кој се даваат прецизни податоци за резултатите од истражувањето, како и анализа и препораки за идни активности/дејствувања за зголемување на информираноста на граѓаните за своите права и механизмите за нивна заштита.

2. МЕТОДОЛОГИЈА И ПРОЦЕДУРА КОРИСТЕНИ ПРИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

ВОВЕД

Овој дел од извештајот содржи опис на методологијата и процедурата користена во спроведувањето на истражувањето. Истражувањето реализирано во рамки на проектот „Зголемување на транспарентноста и подобрување на владеењето на правото преку следење и известување за прекршувањето на човековите права во Република Македонија“, што го спроведува Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија, а е поддржан од Фондацијата Отворено општество Македонија, ги опфаќа: мислењата, сфаќањата и информираноста на граѓаните во врска со човековите права и институциите што се занимаваат со овие прашања и треба да ги штитат овие права. Целта на истражувањето е да се добијат податоци за информираноста на граѓаните за човековите права и за механизмите за заштита при нивно прекршување.

Од деветти до триесетти декември 2014 година, Институтот за општествени и хуманистички науки – Скопје, спроведе емпириско истражување на јавното мислење на жителите од осумте региони во Р. Македонија: Вардарски, Источен, Југозападен, Југоисточен, Пелагониски, Полошки, Североисточен и Скопски. Во различни фази во текот на истражувачкиот процес (подготовката на инструментите, примерокот, собирањето на податоците, внесувањето на податоците, обработката и нивната анализа) беа вклучени десетмина истражувачи.

ПРИМЕРОК

Тимот од Институтот за општествени и хуманистички науки – Скопје, за ова истражување користеше национален репрезентативен примерок преку методологија за избор и процедура за селекција по случаен избор на испитаници, следејќи ги демографските карактеристики на регионите во Р. Македонија. Примерокот опфати 1.001 испитаник. Деталните податоци од примерокот се прикажани подолу во извештајот.

МЕТОД

За потребите на истражувањето се направи анкетен прашалник соодветен за телефонска анкета, што беше избрана како најсоодветен метод за испитување на мислењето и информираноста на репрезентативен примерок на граѓаните на Р. Македонија. Прашалникот се состои од прашања со можност за избор

од понудени одговори, како и прашања за демографските карактеристики на испитаниците.

ПОСТАПКА

На деветти декември 2014 година во просториите на Институтот за општествени и хуманистички науки – Скопје, се одржа обука за анкетарите и супервизорите. Се дискутираше за прашалниците, сите прашања беа прочитани и објаснети одделно. Како дел од инструкциите, анкетарите беа советувани да не ги читаат одговорите „не знам“.

Селекцијата на домаќинствата се базираше на методот по случаен избор, каде што тие се контактираа по телефонски пат, користејќи го именикот на Македонски телеком. Домаќинството се избираше според утврдениот чекор, во зависност од постојниот број на телефонски броеви од триесетте општини. Доколку се најдеше на број што не постои, анкетарот го избираше следниот телефонски број од именикот. Секој анкетар мораше барем трипати да се обиде да стапи во контакт со домаќинството. Во случај никој да не одговореше на повикот и по третиот пат, се користеше истата процедура, вртење на следниот телефонски број во именикот. Беше објаснета и процедурата за селекција на испитаници за сите потпримероци (според етничка припадност и урбано-рурален дел).

Секој ден, анкетарите имаа обврска да го известуваат одговорниот на истражувањето за евентуалните тешкотии што ги имале при телефонирањата. Супервизорите беа обучени за начинот на спроведување на мониторингот и супервизијата на процесот на анкетање. Контролата на процесот на анкетање беше извршена пред внесувањето на податоците. Секој супервизор мораше да ги провери анкетите со еден од методите на проверка, односно да провери најмалку 60% од анкетите.

Внесувањето на анкетите беше извршено од страна на двајцакодери (лица одговорни за внесување податоци). За внесувањето и обработката на податоците беше користен професионален софтвер-пакет SPSS за „Виндоус“. Алатките за прибирање податоци (прашалниците) беа конструирани од страна на членовите на истражувачкиот тим во соработка со нарателот на истражувањето.

Процесот на анкетање беше изведен од осуммина анкетари. Тој беше следен и контролиран од страна на двајца супервизори.

Истражувањето почна со пилот-анкета, со цел да се утврди квалитетот на прашалниците и разбирливоста на прашањата. Таа утврди дека дел од прашањата имаа потреба од корекција. По поправката следеше нова пилот-анкета, што утврди дека прашањата се разбирливи и јасни и тие беа користени при анкетањето.

Бројот на одбивањата на анкетата (од страна на контактираните лица) беше во рамките на очекувањата, вкупно 68 одбивања (поради зафатеност или

немање волја да се одговори на анкетата), со што може да се заклучи дека не дојде до изместување на утврдениот примерок. Анкетата беше завршена во предвидениот временски период од три недели и заврши на 30 декември 2014 година.

3. ДЕМОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРИМЕРОКОТ

Во однос на демографските податоци на испитаниците, добиени се следните податоци:

Д1. Пол

Примерокот опфати 47,9% мажи и 52,1% жени.

Д2. Етничка припадност

Според етничката припадност на испитаниците, добиена е следната структура:

Табела 1

	Фреквенција	Процент
Македонец/ка	682	68,1
Албанец/ка	239	23,9
Турчин/ка	21	2,1
Ром/ка	23	2,3
Србин/ка	17	1,7
Влав/инка	10	1,0
Бошњак/чка	5	0,5
Друго	4	0,4
Вкупно	1.001	100,0

Д3. Образование

Според образовната структура на испитаниците, во најголем процент (49,3%) се јавуваат оние со завршено средно образование. Незавршено и завршено основно образование имаат 24,6% од испитаниците. Со 24,3% се јавуваат оние со завршено високо образование, додека со магистратура, односно докторат, се само 1,9% од испитаниците.

Табела 2

	Фреквенција	Процент
Завршено средно образование	493	49,3
Незавршено основно образование	38	3,8
Завршено основно образование	208	20,8
Завршено високо образование	243	24,3
Магистратура/Докторат	19	1,9

Д4. Возраст

Од аспект на возраста на испитаниците, добиена е следната структура:

Табела 3

Возраст	Фреквенција	Процент
Од 18 до 25 години	95	9,5
Од 26 до 35 години	193	19,3
Од 36 до 45 години	188	18,8
Од 46 до 55 години	172	17,2
Од 56 до 65 години	203	20,3
Над 66 години	150	15,0
Вкупно	700	100,0

Д5. Општини

Со примерокот беа опфатени следниве општини:

Табела 4

	Фреквенција	Процент
Берово	9	0,9
Битола	60	6,0
Дебар	14	1,4

Делчево	10	1,0
Гевгелија	22	2,2
Гостивар	32	3,2
Кавадарци	20	2,0
Кичево	21	2,1
Кочани	24	2,4
Кратово	11	1,1
Крива Паланка	20	2,0
Крушево	8	0,8
Куманово	69	6,9
Македонска Каменица	7	0,7
Неготино	14	1,4
Ново Село	6	0,6
Охрид	36	3,6
Прилеп	71	7,1
Пробиштип	10	1,0
Радовиш	12	1,2
Ресен	9	0,9
Скопје	301	30,1
Штип	30	3,0
Струга	38	3,8
Струмица	30	3,0
Свети Николе	10	1,0
Тетово	54	5,4
Велес	34	3,4
Виница	14	1,4
Вранештица	5	0,5
Вкупно	1.001	100,0

4. АНАЛИЗА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД АНКЕТАТА

П1. Што според вас најточно објаснува што се човекови права?

Во однос на тоа што сметаат дека најточно го дефинира и објаснува поимот човекови права, речиси половина од испитаниците (48,2%) сметаат дека тоа е правото на живеење во мир и слобода. Правото за слобода на движење и избор е одговорот што го избрале 20% од испитаниците. Тоа покажува дека 68,2% од испитаниците избрале погрешен одговор за ова прашање. Опцијата дека човековите права се права стекнати од самото раѓање ја избрале само 27,8% од испитаниците.

Табела 5

Што според вас најточно објаснува што се човекови права	Фреквенција	Процент
Право на живеење во мир и слобода	483	48,3
Права што се стекнати со самото раѓање	278	27,8
Право за слобода на движење и избор	200	20,0
Не знам	40	4,0
Вкупно	1.001	100,0

Гледано од аспект на демографските карактеристики на испитаниците, на ова прашање нема разлики во поглед на полот, етничката припадност и возраста. Единствените разлики се појавуваат во однос на образованието на анкетираниите. Така, оние со највисок степен на образование (магистри и доктори на наука) и со више/високо образование најчесто го одбираат одговорот „права што се стекнати со самото раѓање“ (47,4%, односно 42,8%). Останатите (незавршено основно, основно и средно образование) го избрале правото на живеење во мир и слобода.

П2. За која од наведените меѓународни организации сметате дека е задолжена за заштита на човековите права?

Помалку од половина од испитаниците (37%) сметаат дека Организацијата на Обединетите нации е меѓународната организација што е задолжена за заштита на човековите права.

Може да се забележи дека одреден процент од испитаниците покажуваат непознавање на меѓународните институции што се задолжени за човекови права: НАТО, ОБСЕ итн.

Исто така, повеќе од 20% од испитаниците (20,6%) се изјасниле дека не знаат која меѓународна организација е задолжена за заштита на човековите права. Бидејќи прашањето беше полуотворено, испитаниците имаа можност да дополнат организација на листата, односно да дадат свој одговор што не е меѓу понудените, па така, како најчесто кажувани одговор покрај понудените, со речиси 5%, беше дека ниту една меѓународна организација не ги заштитува правата, односно дека немаат доверба во овие организации.

Табела 6

За која од наведените меѓународни организации сметате дека е задолжена за заштита на човековите права	Фреквенција	Процент
Совет на Европа	195	19,5
НАТО	75	7,5
Обединети нации	371	37,1
ОБСЕ	101	10,1
Не знам	206	20,6
Никоја	49	4,9
Сите	1	0,1
Полицијата	2	0,2
Судот во Стразбур	1	0,1
Вкупно	1.001	100,0

Во поглед на полот и возраста нема позначајни разлики на ова прашање. Според образованието, единствено опцијата „не знам“ е избрана од дури половина испитаници со незавршено основно образование. Останатите одговори се совпаѓаат со општата фреквенција. Гледано од аспект на етничка припадност, интересен е податокот дека дури 18% од албанското население смета дека НАТО е задолжен за заштита на човековите права.

ПЗ. За кои од наведените примери сметате дека претставуваат дискриминација?

Пред сè, мора да се забележи дека повеќе од половина анкетирани лица во секој наведен пример препознаваат дискриминација. Така, најголем процент на потврдни одговори се дадени за примерот со оглас за работа каде што е наведено дека се бараат само женски лица (68,6%). Најмал процент на потврдни одговори (56,4%), а истовремено и најголем процент на несигурност преку опцијата „не знам“ (23,7%), се дадени во примерот со исмевање и навредување на лице со хомосексуална ориентација.

Генерално, за сите наведени примери постои погрешна претстава или одреден степен на незнаење, односно немање свесност за тоа дали конкретните примери претставуваат дискриминација или не.

Табела 7

Оглас за работа каде што е наведено дека бараат само женски лица	Фреквенција	Процент
Да	687	68,6
Не	207	20,7
Не знам	107	10,7
Вкупно	1.001	100,0

Во поглед на полот и возраста нема разлики помеѓу испитаниците за примерот за дискриминација во огласот за вработување. Според образованието, најмал процент од испитаниците, 55,3%, со незавршено основно одговара потврдно за овој пример на дискриминација. Најголемата разлика се појавува гледано од етничката припадност на анкетираниите. Дури 80% од Албанците сметаат дека таков оглас претставува дискриминација.

Табела 8

Тајно негодување поради вселување на лица од друга етничка припадност во соседството	Фреквенција	Процент
Да	633	63,2
Не	260	26,0
Не знам	108	10,8
Вкупно	1.001	100,0

За единствениот пример што всушност не претставува пример на дискриминација потврдно се изјасниле 63,2% од испитаниците. Ова укажува на недоволна информираност за тоа што всушност претставува пример за дискриминација. На ова прашање нема значителни разлики во поглед на општите фреквенции според демографските карактеристики на испитаниците.

Табела 9

Исмевање и навредување на лице со хомосексуална ориентација	Фреквенција	Процент
Да	565	56,4
Не	199	19,9
Не знам	237	23,7
Вкупно	1.001	100,0

Како што беше споменато претходно, најмал процент од испитаниците, 56,4%, во однос на другите примери за дискриминација и помал процент од примерот што не претставува дискриминација, сметаат дека исмевањето и навредувањето на лице со хомосексуална ориентација е пример на дискриминација.

Ова прашање дава поголема поделеност помеѓу испитаниците и во однос на другите демографски карактеристики. Во однос на образованието, испитаниците со најнизок степен на образование (незавршено основно и основно) имаат најголем број на неопределени одговори (42,1%, односно 54,8%). Споредбено, 84,2% од испитаниците со стекнати титули магистер или доктор на науки, наспроти 23,1% со основно образование, се согласиле дека исмевањето и навредувањето хомосексуалци претставува дискриминација. Гледано според етничката припадност, кај албанското население, во споредба со останатите, е најизразен негативниот одговор, со 32,6%.

Табела 10

Потпишување петиција заради исклучување на дете со посебни потреби од редовна настава	Фреквенција	Процент
Да	663	66,2
Не	159	15,9
Не знам	179	17,9
Вкупно	1.001	100,0

На ова прашање нема разлики во однос на полот, возраста и етничката припадност. Повторно кај тие со најнизок степен на образование доминира незнаењето (36,8%), додека останатите одговори се совпаѓаат со општата фреквенција.

П4. Каде сметате дека може да поднесете претставка во случај на дискриминација?

На прашањето до која институција може да се поднесе претставка во случај на дискриминација, испитаниците имаа можност да дадат повеќе од еден одговор. Кумулативно собраните одговори на ова прашање ги дадоа следните резултати. Испитаниците во најголема мера гледаат на Народниот правобранител како на институција каде што може да се побара заштита во случај на дискриминација, 31,7%. На второ место е Комисијата за заштита од дискриминација, со 25,5%. Третата најчесто одбирана опција се невладините организации, со 15,7%. Десетина проценти (10,5%) од испитаниците не знаат каде треба да се бара заштита во случај на дискриминација.

На ова прашање беше оставена и можноста испитаниците сами да дадат одговор (што не е меѓу понудените). И повторно како одговор што не беше понуден, но беше најчесто даван од испитаниците (со речиси 10%), беше дека никаде, односно дека од ниедна институција, не може да се побара заштита во случај на дискриминација. Овој податок говори за недовербата кај дел од граѓаните во институциите што треба да ги заштитат.

Табела 11

Каде сметате дека може да побарате заштита во случај на дискриминација	Фреквенција	Процент
Народен правобранител	417	31,7
Собрание	69	5,3
Комисија за заштита од дискриминација	348	26,5
НВО	206	15,7
Не знам	138	10,5
Никаде	129	9,8
МВР	1	0,1
Европски суд за човекови права	4	0,3

Центар за социјални работи	1	0,1
Меѓународна организација	2	0,1
Вкупно	1.315	100,0

Гледано од аспект на полот и возраста, нема значајни разлики меѓу испитаниците. Во поглед на образованието, групата со незавршено основно училиште предничи со недовербата во која било институција (38,5%). Кај албанското население во споредба со останатите има најголема доверба во Народниот правобранител, со 44,5%.

П5. Според вас, што од наведеното сметате дека е прекршување на избирачко право?

Следното прашање се однесуваше на свесноста на испитаниците во врска со нивното избирачко право. Еден од начините на кои се прекршува избирачкото право е оневозможувањето да се гласа, за кое се определиле 39,2% од испитаниците.

Сепак, за најголемиот процент од анкетираниите, поткупот на гласачите претставува најчесто одбиран одговор во врска со прекршувањето на избирачкото право (43,4%). Не се за занемарување и процентите на оние што рекле дека не знаат кој од понудените одговори претставува прекршување на избирачкото право, како и на оние што за одговор ја одбрале опцијата „кршење на изборниот молк“.

Од овие податоци, прикажани во табелата подолу, може да се забележи дека постои потреба за поголема информираност во поглед на избирачките права на граѓаните.

Табела 12

Според вас, што од наведеното сметате дека е прекршување на избирачко право	Фреквенција	Процент
Поткуп на гласачите	434	43,4
Кршење на изборниот молк	80	8,0
Оневозможување на гласање	392	39,2
Не знам	95	9,5
Вкупно	1.001	100,0

Единствената опција што претставува прекршување на избирачкото право, односно оневозможувањето на гласање, е одговор што не дава разлики помеѓу испитаниците од аспект на полот и возраста. Во поглед на образованието, оваа опција е најчесто одбрана од групата м-р и д-р, со дури 73,7%, наспроти 13,9% од оние со завршено основно образование. Од аспект на етничката припадност, само 16,7% од Албанците го дале овој одговор споредено со 46,8% од македонските испитаници.

П6. Во кои случаи полицаецот може да ве легитимира и/или претресе?

Малку повеќе од половина испитаници (55,9%) знаат дека полициски службеник смее да ги легитимира или претресе само доколку постои основано сомнение за сторено кривично дело или прекршок. Сепак, останатите (или точно 44%) испитаници сметаат дека тоа е во ред да се случи врз основа на лична процена на полицаец (28,2%), кога се движат сами навечер на јавен простор (8,2%) или, пак, едноставно не знаат во кои случаи полицаецот смее да ги легитимира/претресе (7,6%).

Во однос на слободата на движење, како и на претходните прашања, може да се заклучи дека кај голем дел од испитаниците (44%) владее неинформираност за своите права.

Табела 13

Во кои случаи полицаецот може да ве легитимира и/или претресе	Фреквенција	Процент
Според лична процена на полицаецот	282	28,2
Кога постои основано сомнение за сторено кривично дело или прекршок	560	55,9
Кога сте сами доцна ноќе на јавен простор	82	8,2
Не знам	76	7,6
Во никој случај	1	0,1
Вкупно	1.001	100,0

Најпрецизниот одговор дека кога постои основано сомнение за сторен прекршок е случај кога полицаецот смее да легитимира или претресе не дава разлики во одговорите гледано од полот и етничката припадност на испитаниците. Од аспект на возраста, најмногу такви одговори има кај помладите (18-35 години), додека повозрасните сметаат дека тоа зависи

од личната процена на полицаецот. Во поглед на образованието, тие со понизок степен сметаат дека легитимирање треба да се прави според личната процена на полицаецот (50% од оние со незавршено основно), наспроти 72,8% кај високообразованите, кои сметаат дека тоа треба да се прави само при основано сомнение.

П7. Според вас, кој од наведените случаи е спречување на слободата на изразување?

На следното прашање дури половина од анкетираниите (50%) сметаат дека најтипичен пример за оневозможување на слободата на изразување е спречувањето на одржување на јавен собир или протест. На второ место се најде забраната за објавување информација, вест или настан, со 23%. За 10,8% од испитаниците забраната за пушење на јавен простор, што не претставува пример на спречување на слободата на изразување, е најгорливиот пример за спречување на слободата. Опцијата „не знам“ е одбрана од 16,3% од анкетираниите.

Табела 14

Според вас, кој од наведените случаи е спречување на слободата на изразување	Фреквенција	Процент
Спречување на одржување на јавен собир и протест	500	50,0
Забрана за пушење на јавен простор	108	10,8
Забрана за објавување информација/вест/настан	230	23,0
Не знам	163	16,3
Вкупно	1.001	100,0

На ова прашање одговорите на испитаниците во поглед на полот се повторно речиси идентични. Гледано според годините, дури 70,5% од анкетираниите на возраст 26-35 години сметаат дека спречувањето на јавен собир е спречување на слободата на изразување. Најмладата група (18-25 години) во најголем број (34,7%) забраната за објавување информација ја гледаат како атак на слободата на изразување. Во поглед на образованието, кај оние со највисоки титули (м-р и д-р) предничи одговорот за забрана на информација, со 63,2%, додека забраната за

пушење најмногу се појавува кај оние со основно образование, со 21,6%. Кај албанското население најмногуброен е одговорот за спречување на јавен собир (58,2%), додека со идентичен процент се појавуваат и забраната за објавување вест, но и забраната за пушење (по 19,7%).

П8. Според вас, што од наведеното претставува говор на омраза?

И на следното прашање испитаниците има можност да дадат повеќе од еден одговор. Кумулативно собраните одговори за сите понудени опции ја претставуваат сликата на следната табела. Како најистакнат пример на говор на омраза беше навредата врз основа на етничка припадност (45%). Следни со приближно еднаков процент биле одбрани опциите „скандирање со закани за хомосексуалци“ (24%) и „лична навреда на профил на 'Фејсбук'/социјална мрежа“ (23%). Лична навреда на профил на „Фејсбук“ може да претставува акт на некултурно однесување, но скандирањето со закани врз основа на поинаква сексуална ориентација претставува типичен и често присутен пример на говор на омраза. Сепак, за поголемиот дел од испитаниците на тоа не се гледа како на говор на омраза.

Во белешките на анкетарите беше забележано дека при споменување на терминот хомосексуалци кај дел од испитаниците се јавувала одбивност од анкетата и се потенцирало дека тие немаат врска со тоа, односно дека тоа е болест. Дури во неколку случаи при телефонската анкета за хомосексуалците се користеле други погрдни зборови. Кулминација имало во два случаја кога анкетата била прекината при споменување на примерите со дискриминација и говор на омраза врз основа на хомосексуална ориентација.

Табела 15

Според вас, што од наведеното претставува говор на омраза	Фреквенција	Процент
Лична навреда на профил на „Фејсбук“/социјална мрежа	363	23%
Навреда врз основа на етничка припадност	708	45%
Скандирање со закани за хомосексуалци на спортски натпревар	374	24%
Не знам	112	7%
Вкупно	1.557	100%

Ова прашање единствено покажува дискрепанција помеѓу испитаниците во поглед на нивната етничка припадност. Кај двете најбројни етнички групи (Македонци и Албанци) постои разлика во поглед на одговорите. За обете групи најдобар пример за говор на омраза се навредите врз основа на етничката припадност, со 40,7% од Македонците и дури 69,3% од Албанците. Личните навреди на социјалните мрежи се говор на омраза според 39,6% од македонските и 20,3% од албанските испитаници. Скандирањето со закани кон хомосексуалците на спортски натпревари е говор на омраза за 11,9% од Македонците и за само 5,6% од Албанците.

П9. Според вас, што од наведеното е прекршување на економските права?

Едно од прашањата се однесуваше на свесноста за економските права, со фокус на работничките права. Најголемиот процент од испитаниците (61%) погрешно ги лоцираат економските права. Речиси 40% од испитаниците сметаат дека неможност да се најде работа во најголем процент (39,5%) претставува пример на прекршување на економските права. Работењето на „црно“ било одбрано од 21,5% од испитаниците, а 5,5% се изјасниле дека не знаат кој од наведените примери претставува прекршување на економските права.

Само третина од испитаниците (33,6%) ја одбрале опцијата „присилување на повеќе часови работа од договореното“, што всушност и претставува прекршување на економските права.

Табела 16

Според вас, што од наведеното е прекршување на економските права	Фреквенција	Процент
Неможност да се најде работа	395	39,5
Присилување на повеќе часови работа од договореното	336	33,6
Работење на „црно“	215	21,5
Не знам	55	5,5
Вкупно	1.001	100,0

Според полот и возраста на испитаниците нема позначајни разлики споредено со општата фреквенција на одговори. Од аспект на образование, тие со понизок степен (60,5% незавршено основно и 51,9%

со основно образование) ја сметаат неможнота да се најде работа како најголемо прекршување на економските права. Присилувањето на повеќе часови работа од договореното е најчесто одбиран одговор за дури 57,9% од оние со највисок степен на образование (магистри и доктори на науки). Во поглед на етничката припадност и споредено помеѓу двете најбројни групи, кај Македонците преовладува ставот дека присилувањето на повеќе работни часови е прекршување на економските права, со 36,1%, за разлика од 24,3% од Албанците. Повеќе од половина Албанци (57,7%) како најзначаен одговор ја даваат неможнота да се најде работа, споредено со 33,1% од Македонците.

П10. Според вас, што од наведеното е прекршување на социјалните права?

Како и на претходните, така и на прашањето за социјалните права имаше можност да се одберат повеќе одговори. Вистинските примери за прекршување на социјалните права беа „ускратување на правото за добивање на социјална помош“ и „оневозможување на правото на образование“. Повеќе од половина испитаници се одлучиле за првата опција (51%). Оневозможувањето на правото на образование е избор на третина од анкетираниите (33%). Од известувањата од анкетарите беше објаснето дека во неколку наврати испитаниците коментирале дека тоа право сега не се прекршува и дека сега сите имаат право на образование, а такви случаи имало само во минатото.

Останатите 16% од испитаниците не знаат или погрешно го лоцираат примерот на ускратени социјални права.

Табела 17

Според вас, што од наведеното е прекршување на социјалните права	Фреквенција	Процент
Ускратување на правото за добивање на социјална помош	681	51%
Воведување казни за непрописно паркирање	135	10%
Оневозможување на правото на образование	437	33%
Не знам	74	6%
Вкупно	1.327	100%

Единствени интересни разлики по ова прашање се појавуваат помеѓу испитаниците во однос на нивната етничка припадност. Така, дури 73,7% од албанското население го смета ускратувањето на правото за добивање на социјална помош како прекршување на социјалните права. Овој став го делат многу помалку Македонци (45,6%), иако и кај нив е најдоминантен.

П11. Каде може да побарате заштита доколку сметате дека ви се прекршени човековите права?

Последното прашање се однесуваше на институциите каде што може да се побара заштита доколку испитаниците сметаат дека им се прекршени човековите права. Според резултатите, испитаниците најчесто на Народниот правобранител (27%) гледаат како на институција каде што може да се побара заштита доколку им се ускратени човековите права. Не е мала довербата што испитаниците ја покажуваат и за невладините организации што се занимаваат со човекови права (15%) и адвокатите со 14%. Од добиените податоци може да се забележи дека испитаниците изразиле пониска доверба во судовите во поглед на ова прашање, само 11%. Останатите избрани одговори можат да се видат во табелата подолу. И на ова прашање испитаниците имаа право да се одлучат за повеќе од еден одговор, но и да дадат свој одговор ако тој не е меѓу понудените. Единствениот одговор што се наведуваше, а не беше меѓу понудените, е одговорот „никаде“, односно „во никоја институција не верувам“, со 4%.

Табела 18

Каде може да побарате заштита доколку сметате дека ви се прекршени човековите права	Фреквенција	Процент
Суд	156	11%
Полициска станица	129	9%
Народен правобранител	379	27%
Јавен обвинител	67	5%
Адвокат	206	14%
НВО	216	15%
Не знам	208	15%
Никаде	64	4%
Вкупно	1.425	100%

Повторно на ова прашање нема позначајни разлики помеѓу испитаниците во однос на нивниот пол и на нивната возраст. Во поглед на образованието, најголема доверба во НВО како институции каде што можат да побараат заштита покажуваат оние со високо образование (24,5%) и оние со титули м-р и д-р (23,5%). Со нив се согласуваат само 2,3% од оние со незавршено основно образование. Во поглед на етничката припадност нема големи разлики со општата фреквенција, освен ниската доверба кон НВО што владее помеѓу албанското население. Само 2% од нив се изјасниле дека би се обратиле за помош кон НВО, наспроти 18,8% од Македонците.

5. ЗАКЛУЧОЦИ

Прашањата во анкетата се однесуваа на неколку аспекти: поимање на човековите права, препознавање на облиците на дискриминација, информираност и свесност за одредени видови на човекови права и информираност во поглед на институциите од кои може да се бара заштита во случаи на прекршување на човековите права и слободи и изложеност на дискриминација.

Со оглед на анализата, добиените податоци и известувањата од анкетарите, можат да се изведат неколку заклучоци и препораки во врска со мислењата, сфаќањата и информираноста на граѓаните во врска со човековите права, дискриминацијата и институциите што се занимаваат со овие прашања.

Основниот аспект што се провлекува во анкетата е слабата или нецелосна информираност во поглед на човековите права и слободи од страна на испитаниците. Речиси 70% од испитаниците имаат погрешен одговор за тоа што претставуваат човековите права, потоа помалку од половината од испитаниците ја препознаваат меѓународната организација за заштита на човековите права, повеќе од 60% погрешно ги лоцираат економските права. Нецелосна информираност се јавува во поглед на формите на дискриминација, говорот на омраза, надлежностите на полицијата и социјалните права. Кај сите прашања во кои беа наведени видови на прекршување на човековите права одреден дел од испитаниците не можеа да ги препознаат. Дел од нив одбираа и примери што не се однесуваат на прекршување на именуваното човеково право. Исто така, податоците укажуваат дека степенот на образование има влијание врз степенот на информираност.

Сето ова укажува на постоењето потреба за дополнителна едукација, информирање и подигнување на свеста на граѓаните за различните аспекти на практикување на човековите права во општествените процеси и институциите на државата.

Во поглед на информираноста за институциите каде што можат да се обратат при прекршување на правата, исто така, постои недоволна информираност. Помалку од третина од испитаниците знаат дека можат да се обратат кај Народниот правобранител во случај на прекршување на некое човеково право. Од наведените институции најмала доверба е изразена за судовите (11%). Од испитаниците, 15% велат дека не знаат каде да се обратат, додека 4% дека немаат доверба во ниту една

институција. Помалку од третина од испитаниците ја препознаваат Комисијата за заштита од дискриминација како институција каде што може да се обратат во случај на дискриминација.

Всушност, важно е да се напомене дека секаде каде што постоеше можност покрај наведените одговори да се додаде одговор што според испитаниците најдобро го изразува нивното мислење беше: никоја или никаде (во поглед на институциите каде што можат да се обратат во случаи на дискриминација или прекршување на човековите права). Ваквата недоверба е поврзана со постојната негативна перцепција за институциите чија што должност е да ги заштитат граѓаните во таквите случаи, нивната ефикасност и доследност.

Ваквите податоци упатуваат на тоа дека е неопходно информирање и за постојните институции и механизми за заштита на човековите права. Но, исто така, треба да се работи на развивање на институционални политики што ќе ја зголемат ефикасноста на институциите при имплементирање на законите и остварување на правата, а со тоа и довербата на граѓаните во нивното функционирање.

Во прилог на овој извештај се целокупните резултати со вкрстување на прашањата со одделни демографски карактеристики на примерокот (пол, етничка припадност, образование, возраст).

**HULUMTIM MBI KUPTIMIN
DHE NJOHURITË E QYTETARËVE
PËR TË DREJTAT E NJERIUT
DHE MEKANIZMAT PËR MBROJTJE
GJATË SHKELJES SË TYRE**

**HULUMTIM MBI KUPTIMIN
DHE NJOHURITË E QYTETARËVE
PËR TË DREJTAT E NJERIUT
DHE MEKANIZMAT PËR MBROJTJE
GJATË SHKELJES SË TYRE**

1. PËR PROJEKTIN

Hulumtimi është zbatuar si aktivitet i projektit *“Zmadhimi i transparencës dhe përmirësimi i mbizotërimit të të drejtës nëpërmjet ndjekjes dhe informimit për shkeljen e të drejtave të njeriut në Republikën e Maqedonisë”* i zbatuar nga Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut në Republikën e Maqedonisë, kurse mbështetet nga Fondacioni Shoqëria e Hapur Maqedonia.

Projekti *“Zmadhimi i transparencës dhe përmirësimi i mbizotërimit të të drejtës nëpërmjet ndjekjes dhe informimit për shkeljen e të drejtave të njeriut në Republikën e Maqedonisë”*, i cili është zbatuar nga 1.1.2014 – 31.1.2015, kishte për qëllim të kontribuojë në sigurimin e sigurisë më të madhe juridike të qytetarëve në Republikën e Maqedonisë nëpërmjet informimit të qytetarëve për të drejtat e tyre, sigurim të ndihmës juridike pa pagesë, mbikëqyrje të procedurave gjyqësore dhe informim në raste të shkeljeve të rënda të të drejtave të njeriut.

Për realizimin e qëllimeve janë zbatuar këto aktivitete:

1. Sigurim i ndihmës juridike pa pagesë për individë në këto fusha: liri e shprehjes, liri dhe siguri, gjykim i drejtë dhe mosdiskriminim
2. Mbikëqyrje e procedurave gjyqësore në këto fusha: liri e shprehjes, liri dhe siguri, gjykim i drejtë dhe mosdiskriminim
3. Mbikëqyrje e mediave në aspektin e lirisë së shprehjes dhe ndikimit politik mbi mediat
4. Botimi i raporteve të rregullta mujore me përshkrim dhe vlerësim të evenimenteve publike, shkeljen e të drejtave të njeriut dhe parimet demokratike gjatë muajit
5. Alarmim i opinionit për shkeljet më të rënda të të drejtave të njeriut nëpërmjet konferencave të rregullta për shtypin, brifingje dhe lajmërimet (alarme)
6. Zbatim i hulumtimit për kuptimin nga qytetarët të të drejtave të njeriut
7. Shpallje raportit vjetor për gjendjen e të drejtave të njeriut
8. Koordinim të Rrjetit joformal për mbrojtjen nga diskriminimi
9. Mbikëqyrje e tubimeve publike, protestave, grevave.

Për aktivitetin 6, përkatësisht zbatim të hulumtimit për kuptimin e qytetarëve të të drejtave të njeriut është angazhuar Instituti për Shkenca Shoqërore dhe Humaniste – Shkup, i cili e ka zbatuar hulumtimin dhe ka përgatitur këtë raport ku jepen të dhëna të sakta për rezultatet e hulumtimit, si dhe analizë dhe rekomandime për veprime/aktivitete në të ardhmen për zmadhimin e informimit të qytetarëve për të drejtat e veta dhe për mekanizmat për mbrojtjen e tyre.

2. METODOLOGJIA DHE PROCEDURA QË JANË PËRDORUR GJATË ZBATIMIT TË HULUMTIMIT

HYRJE

Kjo pjesë e raportit përmban përshkrimin e metodologjisë dhe procedurën që është përdorur në zbatimin e hulumtimit. Hulumtimi i realizuar në suazat e Projektit “Zmadhimi i transparencës dhe përmirësimi i mbizotërimit të të drejtës nëpërmjet ndjekjes dhe informimit për shkeljen e të drejtave të njeriut në Republikën e Maqedonisë”, të cilin e zbaton Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut në Republikën e Maqedonisë, është mbështetur nga Fondacioni Shoqëria e Hapur Maqedonia dhe përfshin: mendime, kuptime dhe informim të qytetarëve në lidhje me të drejtat e njeriut dhe institucionet të cilat merren me këto pyetje dhe të cilat duhet t’i mbrojnë këto të drejta. Qëllimi i hulumtimit është të merren të dhëna mbi informimin e qytetarëve për të drejtat e njeriut dhe për mekanizmat për mbrojtje gjatë shkeljes së tyre.

Nga 9 deri më 30 dhjetor 2014, Instituti i Shkencave Shoqërore dhe Humaniste - Shkup, ka zbatuar hulumtim të mendimit publik të banorëve në tetë rajone të R. së Maqedonisë, rajonit të: Vardarit, Lindor, Jugperëndimor, Juglindor, Pellagonisë, Pollogut, Verilindor dhe Shkupit. Në faza të ndryshme gjatë procesit të hulumtimit (përgatitjes së instrumenteve, ekzemplarit, mbledhjes së të dhënave, futjes së të dhënave, përpunimit dhe analizimit të tyre) janë përfshirë dhjetë hulumtues.

EKZEMPLAR

Ekipi i Institutit të Shkencave Shoqërore dhe Humaniste - Shkup për këtë hulumtim ka përdorur ekzemplar nacional reprezentativ nëpërmjet metodologjisë për zgjedhje dhe procedurës për seleksionim me zgjedhje të rastësishme të të anketuarve, duke ndjekur karakteristikat demografike të rajoneve në R. e Maqedonisë. Ekzemplari ka përfshirë 1001 të anketuar. Të dhënat e detajuara të ekzemplarit janë dhënë më poshtë në raport.

METODA

Për nevojat e hulumtimit u bë pyetësor për anketim i përshtatshëm për anketim telefonik i cili është përzgjedhur si metoda më kompetente për hulumtim të mendimit dhe informimit të ekzemplarit reprezentativ të qytetarëve të R. së Maqedonisë. Pyetësori përbëhet nga pyetje me mundësi për zgjedhje të përgjigjeve të ofruara, si dhe pyetje për karakteristikat demografike të të anketuarve.

PROCEDURA

Më 9 dhjetor 2014 në hapësirat e Institutit të Shkencave Shoqërore dhe Humaniste - Shkup është mbajtur trajnim për anketuesit dhe mbikëqyrësit (supervizorët). U diskutuan pyetësorët, të gjitha pyetjet janë lexuar dhe janë shpjeguar secila më vete. Si pjesë e instruksioneve, të anketuarit janë këshilluar të mos i lexojnë përgjigjet “nuk e di”.

Seleksionimi i amvisërive është bazuar në metodën e zgjedhjes së rastësishme, ku të njëjtët janë kontaktuar në telefon, duke përdorur adresarin e numrave telefonikë të Telekomit të Maqedonisë. Amvisëritë janë përzgjedhur sipas një hapi të përcaktuar në varësi të numrit ekzistues të numrave telefonikë të tri-dhjetë komunave. Nëse ndodhte që numri të mos ekzistonte, anketuesi telefononte në numrin që vijon të adresarin e numrave. Çdo anketues duhej të telefononte të paktën tri herë që të vendoste kontakt me amvisërinë. Në rast se nuk përgjigjej askush as pas thirrjes së tretë, përdorej e njëjta procedurë, telefonohej numri në vijim nga adresari i numrave. Është shpjeguar edhe procedura e përzgjedhjes së të anketuarve për të gjithë nënëkzemplarët (sipas përkatësisë etnike dhe pjesës rurale-urbane).

Çdo ditë, anketuesit kishin obligim ta informojnë personin përgjegjës të hulumtimit për vështirësitë eventuale të cilat i kanë pasur gjatë telefonimit.

Mbikëqyrësit ishin trajnuar për mënyrën e zbatimit të monitorimit dhe supervizionit të procesit të anketimit. Kontrolli i procesit të anketimit është bërë para vendosjes së të dhënave. Çdo mbikëqyrës duhej t’i kontrollonte anketat me një prej metodave të kontrollit, përkatësisht të kontrollojë minimum 60% të të anketuarve.

Vendosja e anketave është kryer nga dy koderë (persona përgjegjës për vendosjen e të dhënave). Për vendosjen dhe përpunimin e të dhënave është përdorur softuer profesional paket SPSS për Uindous (Windows).

Mjetet për mbledhjen e të dhënave (pyetësorët) janë konstruktuar nga anëtarët e ekipit hulumtues në bashkëpunim me kërkuesin e hulumtimit.

Procesi i anketimit është kryer nga tetë anketues. Ai është ndjekur dhe kontrolluar nga dy mbikëqyrës.

Hulumtimi filloi me anketim pilot, me qëllim që të përcaktohet cilësia e pyetësorëve dhe kuptimshmëria e pyetjeve. Ajo vërtetoi se një pjesë e pyetjeve duhej të korrigjohej. Pas korrigjimit vijoi një anketë e re pilot, e cila përcaktoi se pyetjet janë të qarta dhe të kuptueshme dhe të njëjtat janë përdorur gjatë anketimit.

Numri i refuzimeve të anketës (nga personat e kontaktuar) ishte në suazat e asaj që pritej, 68 refuzime gjithsej (për shkak se ishin të zënë ose nuk kishin vullnet t'i përgjigjen anketës), me çka mund të nxirret përfundim se nuk ka pasur lëvizje nga ekzemplari i përcaktuar.

Anketa është përfunduar në periudhën e paraparë kohore prej tri javësh dhe përfundoi më 30 dhjetor 2014.

3. KARAKTERISTIKA DEMOGRAFIKE TË EKZEMPLARIT

Në lidhje me të dhënat demografike të të anketuarve, janë marrë këto informacione:

D1. Gjinia

Ekzemplari ka përfshirë 47,9% meshkuj dhe 52,1% femra.

D2. Përkatësia etnike

Sipas përkatësisë etnike të të anketuarve, është marrë struktura në vijim:

Tabela 1

	Frekuenca	Përqindja
Maqedonas/e	682	68,1
Shqiptar/e	239	23,9
Turk/e	21	2,1
Rom/e	23	2,3
Serb/e	17	1,7
Vllah/e	10	1,0
Boshnjak/e	5	0,5
Të tjerë	4	0,4
Gjithsej	1001	100,0

D3. Arsimi

Sipas strukturës arsimore të të anketuarve, përqindja më e madhe (49,3%) janë ata me arsim të mesëm të përfunduar. 3,8% të të anketuarve nuk kanë mbaruar arsim tetëvjeçar, kurse 20,8 janë me arsim tetëvjeçar. Me 24,3% janë ata që kanë kryer arsimin e lartë, kurse me magjistraturë përkatësisht doktoraturë janë vetëm 1,9% e të anketuarve.

D4. Mosha

Nga aspekti i moshës së të anketuarve është marrë kjo strukturë:

Tabela 2

Moshë	Frekuenca	Përqindja
Nga 18 deri në 25 vjet	95	9,5
Nga 26 deri në 35 vjet	193	19,3
Nga 36 deri në 45 vjet	188	18,8
Nga 46 deri në 55 vjet	172	17,2
Nga 56 deri në 65 vjet	203	20,3
Mbi 66 vjet	150	15,0
Gjithsej	700	100,0

D5. Komuna

Me këtë ekzemplar janë përfshirë këto komuna:

Komuna	Frekuenca	Përqindja
Berova	9	0,9
Manastiri	60	6,0
Dibra	14	1,4
Dellçeva	10	1,0
Gjevgjelia	22	2,2
Gostivari	32	3,2
Kavadarci	20	2,0
Kiçeva	21	2,1
Kočani	24	2,4
Kratova	11	1,1
Kriva Pallanka	20	2,0
Krusheva	8	0,8
Kumanova	69	6,9
Makedonska Kamenica	7	0,7

Negotina	14	1,4
Novo Sello	6	0,6
Ohri	36	3,6
Prilepi	71	7,1
Probishtipi	10	1,0
Radovishi	12	1,2
Resnja	9	0,9
Shkupi	301	30,1
Shtipi	30	3,0
Struga	38	3,8
Strumica	30	3,0
Sveti Nikolla	10	1,0
Tetova	54	5,4
Velesi	34	3,4
Vinica	14	1,4
Vraneshtica	5	0,5
Gjithsej	1001	100,0

4. ANALIZA E REZULTATEVE TË ANKETËS

P1. Sipas jush çfarë shpjegon më saktë se çfarë janë të drejtat e njeriut?

Në lidhje me atë se çfarë konsiderojnë se e përkufizon dhe e shpjegon më saktë termin të drejtat e njeriut, pothuajse gjysma e të anketuarve (48,2%) konsiderojnë se kjo është e drejta e jetesës në paqe dhe liri. E drejta për liri të lëvizjes dhe zgjedhjes është përgjigja të cilën e kanë përzgjedhur 20% të të anketuarve. Kjo flet se 68,2% e të anketuarve kanë zgjedhur përgjigje të gabuar për këtë pyetje. Opsioni se të drejtat e njeriut janë të drejta që fitohen që në lindje e kanë përzgjedhur 27,8% të të anketuarve

Tabela 5

Sipas jush çfarë shpjegon më saktë se çfarë janë të drejtat e njeriut?	Frekuenca	Përqindja
E drejta e jetesës në paqe dhe liri	483	48,3
Të drejta që fitohen që në lindje	278	27,8
E drejta për liri të lëvizjes dhe zgjedhjes	200	20,0
Nuk e di	40	4,0
Gjithsej	1001	100,0

Duke parë nga aspekti i karakteristikave demografike të të anketuarve, për këtë pyetje nuk ka dallime në aspekt të gjinisë, përkatësisë etnike dhe moshës. Dallimet e vetme shfaqen në raport me arsimin e të anketuarve. Kështu, ata me shkallë më të lartë të arsimit (magjistrat dhe doktorët e shkencave) dhe me arsim të lartë/universitar më shpesh e kanë zgjedhur përgjigjen "të drejta që fitohen që në lindje" (47,4% përkatësisht 42,8%). Të tjerët (arsim tetëvjeçar i papërfunduar, arsim tetëvjeçar dhe i mesëm) kanë zgjedhur e drejta e jetesës në paqe dhe liri.

P2. Cila prej organizatave ndërkombëtare mendoni se është e obliguar për mbrojtjen e të drejtave të njeriut?

Më pak se gjysma e të anketuarve (37%) konsiderojnë se Organizata e Kombeve të Bashkuara është organizata ndërkombëtare e cila ka obligim mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

Mund të vihet re se një përqindje e caktuar e të anketuarve tregojnë mosnjohjen e institucioneve ndërkombëtare të cilat kanë obligim të drejtat e njeriut: NATO, OSBE..

Gjithashtu, më tepër se 20% e të anketuarve (20,6%) janë shprehur se nuk dinë se cila organizatë ndërkombëtare ka obligim mbrojtjen e të drejtave të njeriut. Meqenëse pyetja ishte gjysmë e hapur, të anketuarit kishin mundësi të plotësonjë organizata në listë, përkatësisht të japin përgjigje të vet që nuk është midis atyre të ofruara, kështu që, si përgjigja e dhënë më shpesh përveç atyre të dhëna, me pothuajse 5% ishte se asnjë organizatë ndërkombëtare nuk i mbron të drejtat përkatësisht nuk kanë besim në këto organizata.

Tabela 6

Cila prej organizatave ndërkombëtare të dhëna mendoni se është e obliguar për mbrojtjen e të drejtave të njeriut?	Frekuenca	Përqindja
Këshilli i Evropës	195	19,5
NATO	75	7,5
Kombet e Bashkuara	371	37,1
OSBE	101	10,1
Nuk e di	206	20,6
Asnjë	49	4,9
Të gjitha	1	0,1
Policia	2	0,2
Gjykata në Strasburg	1	0,1
Gjithsej	1001	100,0

Në aspekt të gjinisë dhe moshës nuk ka dallime në lidhje me këtë pyetje. Sipas arsimit, opsioni i vetëm nuk e di ishte përzgjedhur nga gjysma e të anketuarve që nuk kanë përfunduar arsimin tetëvjeçar. Përgjigjet e tjera përputhen me frekuencën e përgjithshme. Parë në aspektin e përkatësisë etnike, është interesant fakti se madje 18% e popullatës shqiptare mendon se NATO-ja ka obligim mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

P3. Cili prej shembujve të dhënë mendoni se është diskriminim

Para së gjithash duhet të thuhet se më tepër se gjysma e personave të anketuar në çdo shembull të dhënë shohin diskriminim. Kështu, përqindja më e madhe e përgjigjeve pohuese janë dhënë për shembullin për shpallje për punësim ku është vendosur se kërkohen vetëm persona femra (68,8%). Përqindja më e vogël e përgjigjeve pohuese (56,4%), kurse njëkohësisht dhe përqindja më e madhe e pasigurisë nëpërmjet opsionit nuk e di (23,7%) janë dhënë në shembullin për tallje dhe ofendim të personit me orientim homoseksual.

Në përgjithësi, për të gjithë shembujt e dhënë ekziston paraqitja e gabuar ose një shkallë e caktuar e mosnjohjes, përkatësisht nuk ekziston vetëdija për faktin a janë shembujt konkretë diskriminim apo jo.

Tabela 7

Shpallje për punësim ku është vendosur se kërkohen vetëm persona femra	Фреквенција	Процент
Po	687	68,6
Jo	207	20,7
Nuk e di	107	10,7
Gjithsej	1001	100,0

Në aspektin e gjinisë dhe moshës midis të anketuarve për shembullin për diskriminim në shpalljen për punësim nuk ka dallime. Sipas arsimit, përqindja më e vogël e të anketuarve 55,3% me arsim tetëvjeçar të papërfunduar u përgjigj në mënyrë pohuese për këtë shembull diskriminimi. Dallimi më i madh shfaqet në aspektin e përkatësisë etnike të të anketuarve. Madje 80% të shqiptarëve konsiderojnë se një shpallje e tillë është diskriminim.

Tabela 8

Mospëlqim i fshehtë për shkak të ardhjes të personave me përkatësi tjetër etnike në fqinjësi.	Frekuenca	Përqindja
Po	633	63,2
Jo	260	26,0
Nuk e di	108	10,8
Gjithsej	1001	100,0

Për shembullin e vetëm i cili nuk është shembull diskriminimi në mënyrë pohuese u shprehën 63,2% e të anketuarve. Kjo flet për informimin e pamjaftueshëm për atë se çfarë është në të vërtetë shembull për diskriminim. Për këtë pyetje nuk ka dallime në aspektin të frekuencave të përgjithshme sipas karakteristikave demografike të anketuarve.

Tabela 9

Tallje dhe ofendim të personit me orientim homoseksual.	Frekuenca	Përqindja
Po	565	56,4
Jo	199	19,9
Nuk e di	237	23,7
Gjithsej	1001	100,0

Siç u përmend dhe më parë, përqindja më e vogël e të anketuarve 56,4%, në raport me shembujt e tjerë të diskriminimit dhe përqindja më e vogël e shembullit që nuk është diskriminim, konsiderojnë se tallja dhe ofendimi i personit me orientim homoseksual është diskriminim.

Kjo pyetje shfaq një ndarje më të madhe të të anketuarve në raport me karakteristikat e tjera demografike. Në raport me arsimit, të anketuarit me shkallën më të ulët të arsimit (arsim tetëvjeçar dhe i papërfunduar tetëvjeçar) kanë numrin më të madh të përgjigjeve të papërcaktuara (42,1% përkatësisht 54,8%). Krahasim, 84,2% e të anketuarve me titullin magjistër dhe doktori i shkencave përkundrejt 23,1% me arsim tetëvjeçar janë dakord se tallja dhe ofendimi i homoseksualëve është diskriminim. Në aspektin e përkatësisë etnike, te popullata shqiptare në krahasim me të tjerët është më e theksuar përgjigja negative 32,6%.

Tabela 10

Nënshkrim i peticionit për përjashtim të fëmijës me nevoja të veçanta nga arsimi i rregullt.	Frekuenca	Përqindja
Po	663	66,2
Jo	159	15,9
Nuk e di	179	17,9
Gjithsej	1001	100,0

Në lidhje me këtë pyetje nuk ekzistojnë dallime në raport me gjininë, moshën dhe përkatësinë etnike. Përsëri tek ata me arsim më të ulët dominon mosnjohuria (36,8%), kurse te të tjerët përgjigjet përputhen me frekuencën e përgjithshme.

P4. Ku mendoni se mund të dorëzoni ankesë në rast diskriminimi?

Në lidhje me pyetjen te cili institucion mund të dorëzohet ankesë në rast diskriminimi të anketuarit kishin mundësi të japin më tepër se një përgjigje. Përgjigjet e mbledhura për këtë pyetje i dhanë këto rezultate. Të anketuarit në pjesën më të madhe konsiderojnë Avokatin e Popullit si institucion ku mund të kërkohet mbrojtje në rast diskriminimi, 31,7%. Në vend të dytë është Komisioni për Mbrojtje nga Diskriminimi me 25,5%. Opsioni i tretë i përzgjedhur më shpesh janë organizatat joqeveritare 15,7 %. Dhe rreth dhjetë përqind (10,5%) e të anketuarve nuk dinë se ku të kërkojnë mbrojtje në rast diskriminimi.

Në këtë pyetje kishte mundësi që të anketuarit të japin përgjigje edhe vetë (që nuk është midis përgjigjeve të ofruar). Dhe përsëri si përgjigje që nuk është ofruar, por që është dhënë më shpesh nga të anketuarit (me rreth 10%) ishte asgjëkund, përkatësisht se nga asnjë institucion nuk mund të kërkohet mbrojtje në rast diskriminimi. Kjo e dhënë flet për mosbesimin që ekziston te një pjesë e qytetarëve ndaj institucioneve të cilat duhet t'i mbrojnë ata.

Tabela 11

Ku mendoni se mund të kërkonte mbrojtje në rast diskriminimi?	Frekuenca	Përqindja
Avokati i Popullit	417	31,7
Kuvendi	69	5,3
Komisioni për Mbrojtje nga Diskriminimi	348	26,5
OJQ	206	15,7
Nuk e di	138	10,5
Asgjëkund	129	9,8
MPB	1	0,1
Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut	4	0,3
Qendra për Punë Sociale	1	0,1
Organizata ndërkombëtare	2	0,1
Gjithsej	1315	100,0

Parë në aspektin e gjinisë dhe moshës nuk ka dallime të theksuara midis të anketuarve. Në aspektin e arsimit, grupi me arsim tetëvjeçar të papërfunduar është i pari për mosbesim në asnjë institucion (38,5%). Te popullata shqiptare në krahasim me të tjerat ekziston besimi më i madh te Avokati i Popullit me 44,5%.

P5. Sipas Jush, çfarë prej kësaj që është dhënë më poshtë e konsideroni si shkelje të të drejtës së zgjedhjes?

Kjo pyetje ka të bëjë me vetëdijen e të anketuarve në lidhje me të drejtën e tyre të zgjedhjes. Një nga mënyrat që shkelin të drejtën e zgjedhjes është të mos lejohen të votojnë, për të cilën janë përcaktuar dhe 39,2% e të anketuarve.

Megjithatë për përqindjen më të madhe të të anketuarve, blerja e votuesve është përgjigja që është zgjedhur më shpesh në lidhje me shkeljen e të drejtës së zgjedhjes (43,4%). Nuk janë të vogla edhe përqindjet e atyre që kanë thënë se nuk dinë cila prej përgjigjeve të ofruara është shkelje e të drejtës së zgjedhjes, si edhe të atyre që për përgjigje kanë zgjedhur opsionin "shkelje e heshtjes zgjedhore".

Nga këto të dhëna, të prezantuara në tabelën më poshtë, mund të vërehet se ekziston nevoja për informim më të madh të qytetarëve në lidhje me të drejtat zgjedhore.

Tabela 12

Sipas Jush, çfarë prej kësaj që është dhënë më poshtë e konsideroni si shkelje të të drejtës së zgjedhjes?	Frekuenca	Përqindja
Blerja e votuesve	434	43,4
Shkelja e heshtjes zgjedhore	80	8,0
Pamundësim votimi	392	39,2
Nuk e di	95	9,5
Gjithsej	1001	100,0

Opsioni i vetëm që është shkelje e të drejtës së zgjedhjes, përkatësisht pamundësimi për të votuar është përgjigja e cila nuk jep shumë dallime midis të anketuarve në aspektin e gjinisë dhe moshës. Në aspektin e arsimit, ky opsion është përzgjedhur më shpesh nga grupi i mr. dhe dr. me 73,7% përkundrejt 13,9% janë ata me shkollë tetëvjeçare të përfunduar. Në aspektin e përkatësisë etnike, vetëm 16,7% e shqiptarëve e kanë dhënë këtë përgjigje në krahasim me 46,8% të të anketuarve maqedonas.

P6. Në cilat raste polici mund t'ju kërkojë të legjitimoheni ose/dhe t'ju kontrollojë?

Pak më tepër se gjysma e të anketuarve (55,9%) e dinë se nëpunësi policor ka të drejtë t'i kontrollojë ose legjitimojë vetëm nëse ekziston dyshim i bazuar

për kryerje të veprës penale apo për kundërvajtje. Megjithatë të tjerët (ose më saktë 44%) të të anketuarve konsiderojnë se është në rregull kjo të ndodhë në bazë të vlerësimit personal të policit (28,2%), kur lëvizni vetë në mbrëmje në hapësirë publike (8,2), ose thjeshtë nuk e dinë në cilat raste polici mund të legjitimojë/kontrullojë 7,6%.

Në lidhje me të drejtën e lëvizjes, si dhe në pyetjet e mëparshme mund të nxirret përfundimi se te një pjesë e mirë e të anketuarve (44%) mbizotëron mosnjohja e të drejtave të veta

Tabela 13

Në cilat raste polici mund t'ju kërkojë të legjitimoheni ose/dhe t'ju kontrollojë?	Frekuenca	Përqindja
Në bazë të vlerësimit personal të policit	282	28,2
Kur ekziston dyshim i bazuar për kryerje të veprës penale apo për kundërvajtje	560	55,9
Kur jeni vetë në mbrëmje në hapësirë publike	82	8,2
Nuk e di	76	7,6
Në asnjë rast	1	0,1
Gjithsej	1001	100,0

Përgjigja më e saktë se kur ekziston dyshim i bazuar për kryerje të kundërvajtjes është rasti kur polici mund t'ju legjitimojë ose t'ju kontrollojë nuk jep dallime në përgjigje në aspektin e gjinisë dhe përkatësisë etnike. Në aspektin moshës, përgjigje të tilla më shumë ka tek të rinjtë (18-35 vjet), kurse më të rriturit konsiderojnë se kjo varet nga vlerësimi personal i policit. Në aspektin e arsimit, ata me arsim më të ulët konsiderojnë se legjitimimi duhet të kryhet me vlerësim personal të policit (50% e të anketuarve pa arsim tetëvjeçar të përfunduar) përkundërt 72,8% e atyre me arsim të lartë të cilët mendojnë se kjo duhet të kryhet vetëm nëse ekziston dyshim i bazuar.

P7. Sipas Jush, cili prej rasteve të dhëna është pengim i lirisë së shprehjes?

Për këtë pyetje madje gjysma e të anketuarve (50%) konsideron se shembulli më tipik për shkeljen e të drejtës së lirisë së shprehjes është pengimi i mbajtjes së tubimit publik apo protestës. Në vend të dytë është ndalimi i shpalljes së informacionit, lajmit apo evenimentit me 23%. Për 10,8% të të anketuarve

ndalimi i pirjes së duhanit në hapësirë publike, i cili nuk është pengim i lirisë së shprehjes, është shembulli më i hidhur i pengimit të lirisë. Opsioni "nuk e di" është zgjedhur nga 16,3% e të anketuarve.

Tabela 14

Sipas Jush, cili prej rasteve të dhëna është pengim i lirisë së shprehjes?	Frekuenca	Përqindja
Pengimi i mbajtjes së tubimit publik apo protestës	500	50,0
Ndalimi i pirjes së duhanit në hapësirë publike	108	10,8
Ndalimi i shpalljes së informacionit /lajmit/evenimentit	230	23,0
Nuk e di	163	16,3
Gjithsej	1001	100,0

Përsëri edhe për këtë pyetje, janë pothuajse identike përgjigjet e të anketuarve në aspektin e gjinisë. Në aspektin e moshës, 70,5% e të anketuarve në moshë nga 26-35 vjet konsiderojnë se ndalimi i tubimit publik është pengim i lirisë së shprehjes. Grupi më i ri (18-25 vjet) shumica e tyre (34,7%) ndalimin për shpallje të informacionit e konsiderojnë si atak mbi lirinë e shprehjes. Në aspektin e arsimit, tek ata me tituj të lartë (mr. dhe dr.) në vend të parë është përgjigja për pengim të informacionit 63,2%, kurse ndalimi i pirjes së duhanit më tepër shfaqet tek ata me arsim tetëvjeçar 21,6%. Tek popullata shqiptare përqindja më e madhe është për përgjigjen ndalim i tubimit publik (58,2%), kurse me përqindje identike shfaqet ndalimi i botimit të lajmit, por edhe ndalimi i pirjes së duhanit (me nga 19,7%).

P8. Sipas Jush, çfarë nga kjo që është dhënë është fjalor i urrejtjes?

Edhe për këtë pyetje të anketuarit kishin mundësi të japin më tepër se një përgjigje. Përgjigjet e mbledhura për të gjitha opsionet e dhëna e krijojnë pamjen e tabelës në vijim. Si shembulli më i theksuar i fjalorit të urrejtjes ishte ofendimi në bazë të përkatësisë etnike (45%). Vijoje, pothuajse me të njëjtën përqindje, opsionet "Thirrjet me kërcënime për homoseksualë" (24%) dhe ofendimi personal në profilin në Fejsbuk/rrjet social (23%). Ofendim personal në profilin në FB mund të jetë akt i sjelljes së pakulturuar, por thirrja me kërcënime në bazë të orientimit më të ndryshëm seksual është shembull tipik dhe i pranishëm shpesh në fjalorin e urrejtjes.

Në shënimet e anketuesve është shënuar se gjatë përmendjes së termit homoseksual te një pjesë e të anketuarve është shfaqur neveri ndaj anketës dhe është theksuar se ata nuk kanë lidhje me të, përkatësisht ajo është sëmundje. Madje në disa raste gjatë anketës telefonike për homoseksualët janë përdorur fjalë të tjera më ofenduese. Kulmi është arritur në dy raste kur anketa është ndërprerë gjatë përmendjes së shembujve me diskriminim dhe fjalor urrejtje në bazë të orientimit homoseksual.

Tabela 15

Sipas Jush, çfarë nga kjo që është dhënë është fjalor i urrejtjes?	Frekuenca	Përqindja
Ofendimi personal në profilin në Fejsbuk/rrjetet social	363	23%
Ofendimi në bazë të përkatësisë etnike	708	45%
Thirrjet me kërcënime për homoseksualë	374	24%
Nuk e di	112	7%
Gjithsej	1557	100%

Kjo pyetje tregon mospërputhje midis të anketuarve në aspektin e përkatësisë së tyre etnike. Tek të dy grupet etnike më të mëdha (maqedonas dhe shqiptarë) ekziston dallim në aspektin e përgjigjeve. Për të dy grupet shembulli më i mirë për fjalor të urrejtjes janë ofendimet në bazë të përkatësisë etnike. Me 40,7% te maqedonasit dhe madje me 69,3% te shqiptarët. Sipas 39,6% të të anketuarve maqedonas dhe 20,3% të të anketuarve shqiptarë ofendimet personale në rrjetet sociale janë fjalor urrejtjeje. Thirrja e kërcënimeve ndaj homoseksualë në ndeshjet sportive janë fjalor urrejtjeje për 11,9% të maqedonasve dhe vetëm për 5,6% të shqiptarëve.

P9. Sipas Jush, çfarë nga kjo që është dhënë është shkelje e të drejtave ekonomike?

Një prej pyetjeve ishte në lidhje me vetëdijen për të drejtat ekonomike, me fokus te të drejtat e punëtorëve. Përqindja më e madhe e të anketuarve (61%) kanë perceptim të gabuar për të drejtat ekonomike. Pothuajse 40% e të anketuarve konsiderojnë se pamundësi për të gjetur punë në përqindjen më të madhe (39,5%) është shembull i shkeljes së të drejtave ekonomike. Punë në të "zezë" është zgjedhur nga 21,5% e të anketuarve, kurse 5,5% janë shprehur se nuk dinë se cili prej shembujve të dhënë është shkelje e të drejtave ekonomike.

Vetëm një e treta e të anketuarve (33,6%) e kanë zgjedhur opsionin "punë e detyruar me më tepër orë sesa marrëveshja", që në të vërtetë është shkelje e të drejtave ekonomike.

Tabela 16

Sipas Jush, çfarë nga kjo që është dhënë është shkelje e të drejtave ekonomike?	Frekuenca	Përqindja
Pamundësia për të gjetur punë	395	39,5
Punë e detyruar me më tepër orë sesa marrëveshja	336	33,6
Punë në të "zezë"	215	21,5
Nuk e di	55	5,5
Gjithsej	1001	100,0

Sipas gjinisë dhe moshës të anketuarit nuk kanë dallime të dukshme në krahasim me frekuencën e përgjithshme të përgjigjeve. Në aspektin e arsimit, ata me arsim më të ulët (60,5% pa arsim tetëvjeçar dhe 51,9% me arsim tetëvjeçar) konsiderojnë se pamundësia për të gjetur punë është shkelja më e madhe e të drejtave ekonomike. Puna e detyruar me më tepër orë sesa marrëveshja është përgjigja e zgjedhur më shpesh nga 57,9% të atyre me shkallën më të lartë të arsimit (magjistër dhe doktorë të shkencës). Në aspektin e përkatësisë etnike dhe krahasuar me dy grupet me numër më të madh, te maqedonasit mbizotëron qëndrimi se puna e detyruar me më tepër orë është shkelje e të drejtave ekonomike me 36,1% për dallim prej 24,3% e shqiptarëve. Më tepër se gjysma e shqiptarëve (57,7%) si përgjigje më të rëndësishme kanë dhënë pamundësinë për të gjetur punë, në krahasim me 33,1% e maqedonasve.

P10. Sipas Jush, çfarë nga kjo që është dhënë është shkelje e të drejtave sociale?

Si dhe për pyetjet e mëparshme, ashtu edhe për pyetjen për të drejtat sociale kishte mundësi të zgjidhet përgjigja. Shembujt e vërtetë të shkeljes së të drejtave sociale ishin "shkurtimi i të drejtës për të marrë ndihmë sociale", dhe "pamundësimi i të drejtës së arsimit". Më shumë se gjysma e të anketuarve vendosën për opsionin e parë (51%). Pamundësimi i të drejtës së arsimit është zgjedhje e një të tretës së të anketuarve (33%). Nga informimet e anketuesve është shpjeguar se disa herë të anketuarit kanë komentuar se kjo e drejtë tani nuk shkelet dhe se të gjithë kanë të drejtë arsimit, kurse raste të tilla ka pasur vetëm në të kaluarën.

Pjesa tjetër 16% e të anketuarve nuk dinë ose e kuptojnë gabim shembullin e shkurtimit të të drejtave sociale.

Tabela 17

Sipas Jush, çfarë nga kjo që është dhënë është shkelje e të drejtave sociale?	Frekuenca	Përqindja
Shkurtimi i të drejtës për të marrë ndihmë sociale	681	51%
Vendosja e gjobave për parkim të gabuar	135	10%
Pamundësimi i të drejtës së arsimit	437	33%
Nuk e di	74	6%
Gjithsej	1327	100%

Dallimet e vetme interesante në lidhje me këtë pyetje shfaqen midis të anketuarve në bazë së përkatësisë së tyre etnike. Kështu, 73,7% e popullatës shqiptare e konsideron shkurtimin e të drejtës së marrjes së ndihmës sociale si shkelje të të drejtave sociale. Ky qëndrim është mjaft më i vogël te maqedonasit (45,6%) edhe pse është dominues për ta.

P11. Ku mund të kërkoni mbrojtje nëse konsideroni se ju janë shkelur të drejtat e njeriut?

Pyetja e fundit ishte në lidhje me institucionet ku mund të kërkohet mbrojtje nëse të anketuarit konsiderojnë se u janë shkelur të drejtat e njeriut. Sipas rezultateve të anketuarit më shpesh te Avokati i Popullit (27%) shikojnë institucionin ku mund të kërkohet mbrojtje nëse u janë shkurtuar të drejtat e njeriut. Nuk është i vogël besimi që të anketuarit e kanë edhe për organizatat joqeveritare të cilat merren me të drejtat e njeriut (15%) dhe avokatët 14%. Nga rezultatet e marra mund të vërehet se të anketuarit shprehën besim më të vogël për gjykatat në lidhje me këtë pyetje, vetëm 11%. Përgjigjet e tjera të përzgjedhura mund të shihen në tabelën më poshtë. Edhe për këtë pyetje të anketuarit kishin të drejtë të vendosin për më tepër se një përgjigje, por edhe të japin përgjigjen e vet nëse nuk është midis atyre të dhëna. Përgjigja e vetme e cila është dhënë, por nuk ishte midis atyre të ofruara është përgjigja "asgjëkund" përkatësisht "nuk i besoj asnjë institucioni" me 4%.

Tabela 18

Ku mund të kërkoni mbrojtje nëse konsideroni se ju janë shkelur të drejtat e njeriut	Frekuenca	Përqindja
Gjykatë	156	11%
Stacioni i policisë	129	9%
Avokati i Popullit	379	27%
Prokurori Publik	67	5%
Avokati	206	14%
OJQ	216	15%
Nuk e di	208	15%
Asgjëkund	64	4%
Gjithsej	1425	100%

Përsëri në lidhje me këtë pyetje nuk ka dallime të mëdha midis të anketuarve në lidhje me gjininë dhe moshën e tyre. Në aspektin e arsimit, besimin më të madh në OJQ si institucione ku mund të kërkohet mbrojtje tregojnë ata me arsim të lartë (24,5%) dhe ata me tituj mr. dhe dr. (23,5%). Me ta janë dakord vetëm 2,3% e atyre pa arsim tetëvjeçar. Në aspektin e përkatësisë etnike nuk ka dallime të mëdha me frekuencën e përgjithshme, përveç besimit të ulët ndaj OJQ-ve që mbizotëron te popullata shqiptare. Vetëm 2% e tyre kanë thënë se do t'i drejtoheshin për ndihmë OJQ-ve përkundrejt 18,8% e maqedonasve.

5. PËRFUNDIME

Pyetjet në këtë anketë kishin të bënin me disa aspekte: kuptimi i të drejtave të njeriut, njohja e formave të diskriminimit, informimi dhe vetëdija për lloje të caktuara të të drejtave të njeriut dhe informim në aspektin e institucioneve prej të cilave mund të kërkohet mbrojtje në raste të shkeljes së të drejtave dhe lirive të njeriut dhe pasqyrimi ndaj diskriminimit.

Duke pasur parasysh analizën, të dhënat e marra dhe informacionet e anketuesve mund të nxirren disa përfundime dhe rekomandime në lidhje me mendimet, kuptimet dhe informimin e qytetarëve në lidhje me të drejtat e njeriut, diskriminimin dhe institucionet që merren me këto pyetje.

Aspekti themelor i cili shfaqet në të gjithë anketën është informimi i dobët dhe jo i tërësishëm në aspektin e të drejtave dhe lirive të njeriut nga të anketuarit. Pothuajse 70% e të anketuarve kanë mendim të gabuar në lidhje me faktin se çfarë janë të drejtat e njeriut, pastaj organizatën ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të njeriut e njohin më pak se gjysma e të anketuarve, më tepër se 60% nuk i njohin të drejtat ekonomike. Informimi jo i tërësishëm shfaqet në lidhje me format e diskriminimit, fjalorin të urrejtjes, kompetencat e policisë dhe të drejtat sociale. Tek të gjitha pyetjet ku janë dhënë lloje të shkeljes së të drejtave të njeriut një pjesë e të anketuarve nuk mund t'i njihte. Një pjesë e tyre kanë zgjedhur edhe shembuj të cilët nuk kanë të bëjnë me shkeljen e të drejtës së njeriut që është dhënë. Gjithashtu, të dhënat flasin se shkalla e arsimit ndikon mbi shkallën e informimit.

E gjithë kjo flet se ekziston nevoja për edukim shtesë, informim dhe ngritje të vetëdijes së qytetarëve për aspektet e ndryshme të praktikimit të të drejtave të njeriut në proceset shoqërore dhe në institucionet e shtetit.

Në aspektin e informimit për institucionet ku mund të drejtohen kur shkelen të drejtat, gjithashtu, ekziston informim i pamjaftueshëm. Më pak se një e treta e të anketuarve dinë se mund të drejtohen te Avokati i Popullit në rast të shkeljes së ndonjë të drejte të njeriut. Nga institucionet e dhëna besimi më i vogël është për gjykatat (11%). 15% e të anketuarve thonë se nuk dinë kujt t'i drejtohen, kurse 4% nuk kanë besim te asnjë institucion. Më pak se një e treta e të anketuarve e njohin Komisionin për Mbrojtje nga Diskriminimi si institucion ku mund të drejtohen në rast diskriminimi.

Në të vërtetë është e rëndësishme të përmendet se kudo ku ekzistonte mundësia që përkrah përgjigjeve të dhëna të jepet përgjigje që sipas të anketuarve më mirë e shpreh mendimin e tyre ishte: asnjë ose asgjëkund (në aspektin e institucioneve ku mund të drejtohen në raste të diskriminimit

apo shkeljes së të drejtave të njeriut). Mosbesimi i tillë lidhet me perceptimin ekzistues negativ për institucionet detyra e të cilave është mbrojtja e qytetarëve në raste të tilla, efikasiteti dhe konsistenca e tyre.

Të dhënat e tilla dëshmojnë se është e domosdoshme informimi për institucionet dhe mekanizmat ekzistuese për mbrojtjen e të drejtave të njeriut. Por, gjithashtu, duhet të punohet në zhvillimin e politikave nacionale të cilat e rrisin efikasitetin e institucioneve gjatë zbatimit të ligjeve dhe realizimit të të drejtave, kurse me këtë edhe besimin e qytetarëve në funksionimin e tyre.

Në vijim të këtij raporti janë rezultatet e përgjithshme me kryqëzim të pyetjeve me karakteristika të veçanta demografike të ekzemplarit (gjini, përkatësi etnike, arsim, moshë).

**RESEARCH ON
THE CITIZENS' UNDERSTANDING
AND AWARENESS OF HUMAN RIGHTS
AND PROTECTION MECHANISMS
IN CASE OF THEIR VIOLATION**

**RESEARCH ON
THE CITIZENS' UNDERSTANDING
AND AWARENESS OF HUMAN RIGHTS
AND PROTECTION MECHANISMS
IN CASE OF THEIR VIOLATION**

1. ABOUT THE PROJECT

The research was conducted as an activity within the project *“Increasing the transparency and improving the rule of law by monitoring and reporting violations of human rights in the Republic of Macedonia”*, conducted by the Helsinki Committee for Human Rights of the Republic of Macedonia, and supported by the Foundation Open Society - Macedonia.

The project *Increasing the transparency and improving the rule of law by monitoring and reporting violations of human rights in the Republic of Macedonia*, which was conducted from 01.01.2014 to 31.01.2015 had the goal to contribute towards providing increased legal certainty for the citizens of the Republic of Macedonia by informing the them about their rights, providing free legal assistance, monitoring court proceedings and notifying in cases of severe violations of human rights.

In order to fulfill the goal, the following activities were conducted:

1. Providing free legal assistance to individuals in the areas: freedom of expression, liberty and security, fair trial and non-discrimination
2. Monitoring court proceedings in the areas: freedom of expression, freedom and security, fair trial and non-discrimination
3. Monitoring the media from the aspect of freedom of expression and the political influence on the media
4. Publishing regular monthly reports with a description and assessment of public events, violations of human rights and democratic principles in the course of the ongoing month
5. Alerting the public about the more severe violations of human rights by means of regular press-conferences, briefings or announcements (alarms)
6. Conducting research on the citizens' understanding of human rights
7. Publishing an annual report on the situation with human rights
8. Coordination of an informal Network for Protection against Discrimination
9. Monitoring public assemblies, protests, strikes

When it comes to activity 6, i.e. conducting research on the citizens' understanding of human rights, the Institute of Social Sciences and Humanities - Skopje was chosen to conduct the research and prepare this report providing precise data on the research results, as well as an analysis and recommendations for future activities/actions towards increasing the citizens' awareness about their rights and protection mechanisms.

2. METHODOLOGY AND PROCEDURES USED IN THE RESEARCH PROCESS

INTRODUCTION

This part of the report contains a description of the methodology and procedure employed in the research process. The research conducted within the Project: Increasing the transparency and improving the rule of law by monitoring and reporting violations of human rights in the Republic of Macedonia, implemented by the Helsinki Committee for Human Rights of the Republic of Macedonia and supported by the Foundation Open Society Macedonia, covers: the opinions, perceptions and citizens' awareness about human rights and the institutions dealing with these issues which are in charge of protecting these rights. The goal of the research is to gain data on the citizens' awareness about human rights and the mechanisms of protection in case of their violation.

From the 9 to 30 December 2014, the Institute of Social Sciences and Humanities - Skopje, conducted an empirical research on the public opinion of the residents of the eight regions in the Republic of Macedonia: the Vardar region, the Eastern region, the Southwest region, the Southeast region, the Pelagonija region, the Polog region, the Northeast region and the Skopje region. Ten researchers were involved in the different stages in the course of the research process (preparing the instruments, preparing the sample, data collection, entering data, processing data and data analysis).

SAMPLE

For this research, the team from the Institute of Social Sciences and Humanities - Skopje used a national representative sample by means of a methodology and selection procedure for random choice of respondents, following the demographic characteristics of the regions in the Republic of Macedonia. The sample covered 1001 respondent. The detailed data from the sample is presented below in this report.

METHOD

For the purpose of the research, a questionnaire was created, suitable for telephone surveys which was selected as the most adequate method to canvass the opinions and awareness of a representative sample of citizens from the Republic of Macedonia. The questionnaire consists of questions which give the possibility to choose from the offered answers, as well as questions on the demographic characteristics of the respondents.

PROCEDURE

On the 9th December 2014, on the premises of the Institute of Social Sciences and Humanities - Skopje, a training was held for the interviewers and the supervisors. The questionnaires were also discussed, all of the questions were read through and explained separately. As part of the instructions, the interviewers were advised not to read the "I don't know" answers.

The selection of households was based on the random choice method, and they were contacted via telephone, using the phone directory from Macedonian Telekom. The household was selected according to an already established scenario, depending on the existing quantity of telephone numbers in the thirty municipalities. In those cases when the numbers were non-existent, the interviewer dialed the next number listed in the directory. Each interviewer was bound to try to get in touch with each household at least three times. In case no one answered the call after the third attempt, the same procedure was employed - to dial the next number listed in the directory. The selection procedure for respondents from all subsamples (according to ethnicity and urban-rural area) was also selected.

Every day, the interviewers were tasked to notify the person in charge of the research for the possible difficulties they might have encountered in the course of the phone-calls.

The supervisors were trained to conduct the monitoring and the supervision over the interviewing process. The control over the interviewing process was carried out prior to the entering of data. Each supervisor had to check the interviews with one of the screening methods, i.e. the check at least 60% of the interviews.

The entering of the interviews was done by two coders (people in charge of entering the data). A professional software package SPSS for Windows was used for the entering and processing of data.

The data collection tools (questionnaires) were developed by the members of the research team, in collaboration with the research contractor.

The interviewing process was carried out by eight interviewers. It was monitored and controlled by two supervisors.

The research started with a pilot survey, in order to assess the quality of the questionnaires and the intelligibility of the questions. It proved that some of the questions did need to be revised. After the correction, a new pilot survey followed which found the questions to be intelligible and clear and as such they were used for the interview.

The number of people who declined the interview (by the contacted persons) was within the expectations, a total of 68 rejections (due to being otherwise engaged or not being in the mood to answer questions), whereby it can be concluded that the established sample had not been displaced.

The survey was completed within the planned timeframe of three weeks and finished on the 30 December 2014.

3. DEMOGRAPHIC QUALITIES OF THE SAMPLE

When it comes to the demographic data on the respondents, the following data was obtained:

D1. Sex

The sample covered 47.9% males and 52.1% females.

D2. Ethnicity

According to the ethnicity of the respondents, the following structure was obtained:

Table 1

	Frequency	Percentage
Macedonian	682	68.1
Albanian	239	23.9
Turkish	21	2.1
Roma	23	2.3
Serbian	17	1.7
Vlach	10	1.0
Bosnian	5	0.5
Other	4	0.4
Total	1001	100.0

D3. Education

According to the educational structure of the respondents, the highest percentage (49.3%) have a degree of secondary education. 3.8% of the respondents have not completed primary education, 20.8% had finished primary education. Those with completed higher education are represented with 24.3%, while only 1.9% percent of the respondents have an MA or PhD degree.

Table 2

	Frequency	Percentage
Secondary education	493	49,3
Not completed primary education	38	3,8
Primary education	208	20,8
Higher education	243	24,3
Master/Doctorate	19	1,9

D4. Age

From the aspect of age, the following structure was obtained:

Table 3

Age	Frequency	Percentage
From 18 to 25	95	9.5
From 26 to 35	193	19.3
From 36 to 45	188	18.8
From 46 to 55	172	17.2
From 56 to 65	203	20.3
Above 66	150	15.0
Total	700	100.0

Sample according to age

D5. Municipalities

The sample covered the following municipalities:

Table 4

	Frequency	Percentage
Berovo	9	0.9
Bitola	60	6.0

Debar	14	1.4
Delčevo	10	1.0
Gevgelija	22	2.2
Gostivar	32	3.2
Kavadarci	20	2.0
Kičevo	21	2.1
Kočani	24	2.4
Kratovo	11	1.1
Kriva Palanka	20	2.0
Kruševo	8	0.8
Kumanovo	69	6.9
Makedonska Kamenica	7	0.7
Negotino	14	1.4
Novo Selo	6	0.6
Ohrid	36	3.6
Prilep	71	7.1
Probištip	10	1.0
Radoviš	12	1.2
Resen	9	0.9
Skopje	301	30.1
Štip	30	3.0
Struga	38	3.8
Strumica	30	3.0
Sveti Nikole	10	1.0
Tetovo	54	5.4
Veles	34	3.4
Vinica	14	1.4
Vraneštica	5	0.5
Total	1001	100.0

4. ANALYSIS OF THE SURVEY RESULTS

P1. What, according to You, most accurately explains what human rights are?

When it comes to what they believe is the most accurate definition and explanation of the notion of human rights, nearly half of the respondents (48.2%) believe that it is the right to live in peace and liberty. The right to freedom of movement is the answer chosen by 20% of the respondents. This indicates that 68.2% of the respondents provided a wrong answer to this question. The option that human rights are rights acquired by birth was selected by only 27.8% of the respondents.

Table 5

What, according to You, most accurately explains what human rights are?	Frequency	Percentage
The right to live in peace and liberty	483	48,3
Rights acquired by birth	278	27,8
The right to freedom of movement and choice	200	20,0
I do not know	40	4,0
Total	1001	100,0

From the aspect of the demographic characteristics of the respondents, there were no differences in the answers to this questions in terms of sex, ethnicity and age. The only differences occur with regards to the level of education of the interviewees. Thus, those with highest level of education (master's and doctoral degrees) and those with a higher level of education most often chose the answer "rights acquired by birth" (47.4% i.e. 42.8%). The remaining respondents (incomplete primary, primary and secondary education) chose the right to live in peace and freedom.

P2. Which of the following international organizations do you think is in charge of protection of human rights?

Less than half of the respondents (37%) believe that the Organization of the United Nations is the international organization in charge of protection of human rights.

It can be observed that a certain percentage of the respondents show general ignorance when it comes to the international institutions in charge of human rights: NATO, OSCE etc.

Also, more than 20% of the respondents (20.6%) have stated that they do not know which international organization is in charge of protection of human rights. Since the question was half-open, the respondents were given the chance to add to the organizations on the list, i.e. provide an answer which was not among the offered ones, yet the most frequently provided answer with nearly 5%, apart from the given ones, was that no international organization protects these rights, i.e. they do not have confidence in these organizations.

Table 6

Which of the following international organizations do you think is in charge of protection of human rights?	Frequency	Percentage
Council of Europe	195	19.5
NATO	75	7.5
United Nations	371	37.1
OSCE	101	10.1
I do not know	206	20.6
None	49	4.9
All	1	0.1
The police	2	0.2
The Court in Strasbourg	1	0.1
Total	1001	100.0

When it comes to sex and age, there are no significant differences with regards to this question. According to the level of education, solely the option "I do not know" was selected by as many as half of the respondents without completed primary education. The remaining answers match the general frequency. From the aspect of ethnicity, it is interesting to note that as much as 18% of the Albanian population believe that the NATO is in charge of protection of human rights.

P3. Which of the following examples do you believe constitute discrimination?

First and foremost, it has to be noted that more than half of the respondents recognized discrimination in each of the examples. Hence, the highest percentage of affirmative answers was provided for the example with a job advertisement which stated that only females are required to apply (68.6%). The lowest percentage of affirmative answers (56.4%), and at the same time the highest percentage of insecurity by choosing the option “I do not know” (23.7%) were provided in the example with the mocking and insulting of people with homosexual orientation.

In general, there is a misconception or a certain level of lack of knowledge, or lack of awareness as to whether the specific examples constitute discrimination or not.

Table 7

Job advertisement stating that only females are required to apply	Frequency	Percentage
Yes	687	68.6
No	207	20.7
I do not know	107	10.7
Total	1001	100.0

When it comes to sex and age, there are no differences among the respondents with regards to the example of discrimination in the job advertisement. According to the level of education, the lowest percentage of respondents, 55.3%, with incomplete primary education answered affirmatively about this example of discrimination. The biggest difference occurs from the point of the ethnicity of the respondents. As many as 80% of the Albanians believe that such an advertisement constitutes discrimination.

Table 8

Secretly disapproving the fact that people from a different ethnicity are moving into the neighborhood.	Frequency	Percentage
Yes	633	63.2
No	260	26.0
I do not know	108	10.8
Total	1001	100.0

The only example which in fact does not constitute an example of discrimination was assessed as discrimination by 63.2% of the respondents. This points to the lack of information as to what would really constitute an example of discrimination. With regards to this question, there were no significant differences in the general frequencies according to the demographic characteristics of the respondents.

Table 9

Mocking and insulting a person with homosexual orientation.	Frequency	Percent
Yes	565	56.4
No	199	19.9
I do not know	237	23.7
Total	1001	100.0

As it had been mentioned above, the lowest percentage of respondents, 56.4%, when compared to the other examples of the discrimination, and in a lower percentage when compared with the example that does not constitute discrimination, believe that mocking and insulting persons with homosexual orientation is an example of discrimination.

This questions indicated higher differentiation among the respondents when it comes to the other demographic characteristics as well. When it comes to education, the respondents with the lowest level of education (incomplete primary and primary) have the highest number of unspecified answers (42.1 i.e.54.8%). In comparison, 84.2% with the titles of M.A., or PhD, as opposed to 23.1% with primary education, agreed that mocking and insulting homosexuals constitutes discrimination. From the aspect of ethnicity, the Albanian population, compared to the others, had most prominently negative answers with 32.6%.

Table 10

Signing a petition in order to keep a child with disability out from regular classes.	Frequency	Percentage
Yes	663	66,2
No	159	15,9
I do not know	179	17,9
Total	1001	100,0

There were no differences with regards to sex, age or ethnicity when it comes to this question. Once again, those with the lowest level of education had the highest lack of knowledge (36.8%), while the remaining answers are consistent with the general frequency.

P4. Where, do you think, one can file a complaint in case of discrimination?

When asked which institution they could submit a complaint to, in case of discrimination, the respondents were given space to provide more than one answer. The cumulatively accrued answers to this question have provided the following results. The respondents would mainly turn to the Ombudsman as the institution that they can seek help from in case of discrimination - 31.7%. The Commission for Protection against Discrimination came second with 25.5%. The third, most frequently selected option were NGOs, with 15.7%. About ten percent of the respondents (10.5%) do not know where they need to seek protection in case of discrimination.

In this question we also left open the option of the respondents providing their own answers (not listed in the offered choices). Once again the answer that was not offered, but was most frequently given by the respondents (with nearly 10%) was “nowhere”, meaning that there is no institution that they could seek protection from in case of discrimination. This data speaks of the lack of confidence on the part of some of the citizens in some of the institutions that serve protect them.

Table 11

Where do you think you can seek protection in case of discrimination?	Frequency	Percentage
Ombudsman	417	31.7
Assembly	69	5.3
The Commission for Protection against Discrimination	348	26.5
NGO	206	15.7
I do not know	138	10.5
Nowhere	129	9.8
Mol	1	0.1
European Court of Human Rights	4	0.3
Center of social affairs	1	0.1
International organizations	2	0.1
Total	1315	100.0

From the aspect of sex and age there were no significant differences between the respondents. Considering the education, the group with incomplete primary education leads when it comes to mistrust in institutions (38.5%). Compared to the other population, the Albanians have the highest confidence in the Ombudsman with 44.5%.

P5. According to you, which of the following do you think is a violation of the right to vote?

The next question referred to the respondents’ awareness when it comes to their electoral right. One of the ways in which the electoral right is violated is voter suppression, which was selected by 39.2%.

However, for the largest percentage of the interviewees, bribery of voters was the most frequently selected answer when it comes to violation of the right to vote (43.4%). The percentages of those who said that they do not know which of the offered answers constitutes violation of the right to vote, and those who chose the option of “violation of the election silence” are also not to be neglected.

From the data presented in the table below it can be noticed that there is a need for increased awareness when it comes to the voting rights of citizens.

Table 12

According to You, what of the following do you believe constitutes violation of the right to vote?	Frequency	Percentage
Bribery of voters	434	43.4
Violation of the election silence	80	8.0
Voter suppression	392	39.2
I do not know	95	9.5
Total	1001	100.0

The only option that constitutes violation of the rights to vote, i.e. voter suppression, is an answer which did not yield differences between the respondents from the aspect of their sex and age. From the aspect of education, this option was most frequently selected by the group of MA and PhD holder, with as much as 73.7%, as opposed to 13.9% of those with completed primary

education. From the aspect of ethnicity, only 16.7% of the Albanians provided this answer, compared to 46.8% of the Macedonian respondents.

P6. In what cases can you be stopped and identified or searched by a police officer?

Slightly more than half of the respondents (55.9%) are aware that they may be asked to identify themselves or be searched by a police officer only in case when there is a reasonable suspicion of crime or offense. However, the rest of the respondents (or 44% exactly) believe that it is alright if this takes place based on the officer’s personal assessment (28.2%), if they are moving alone at night in public spaces (8.2%), or they simply do not know in which cases they may be asked to identify themselves or be searched by a police officer 7.6%. When it comes to the freedom of movement, similarly to the previous questions, it can be concluded that a significant proportion of the respondents are insufficiently informed about their own rights (44%).

Table 13

In what cases can you be identified or searched by a police officer?	Frequency	Percentage
According to the officer’s personal assessment	282	28.2
When there is a reasonable suspicion of crime or offense	560	55.9
When you are alone in public spaces at night	82	8.2
I do not know	76	7.6
Under no circumstances	1	0.1
Total	1001	100.0

The most precise answer that a police officer is allowed to ask for identification or search in cases when there is reasonable suspicion of crime or offense, did not show differences in the answers from the aspect of the sex and ethnicity of the respondents. From the aspect of age, most of those answers were given by the younger respondents (aged 18-35) while the older ones believe that it depends on the police officer’s personal assessment. When it comes

to education, those with a lower level of education believe that identification should be done according to the police officer’s personal assessment (50% of those with incomplete primary education), as opposed to 72.8% of the highly educated who believe that this only needs to be done in cases of reasonable suspicion.

P7. According to you, which of the following cases constitutes curbing of the freedom of expression?

On the following question, as much as half of the respondents (50%) believe that the most typical example of curbing freedom of expression is preventing a public gathering or protest from taking place. The prohibition to publish information, news or event came second with 23%. According to 10.8% of the respondents the ban on smoking in public places, which does not constitute an example of curbing the freedom of expression, is the most pressing example of curbing freedom. The option “I do not know” was selected by 16.3% of the respondents.

Table 14

According to you, which of the following cases constitutes curbing of the freedom of expression?	Frequency	Percentage
Preventing a public gathering or protest from taking place	500	50.0
Ban on smoking in public places	108	10.8
Ban on publishing information/news/events	230	23.0
I do not know	163	16.3
Total	1001	100.0

Once again, to this question, the respondents’ answers are nearly identical when it comes to sex. From the aspect of age, as many as 70.5% of the respondents aged 26-35 believe that preventing a public gathering from taking place curbs the right to freedom of expression. The youngest population (18-25), mainly (34.7%) perceives the ban on publishing information as an attack to the freedom of expression. When it comes to education, those with the highest ranks (MA and PhD) have most often chosen the answer “ban on information” with

62.2%, while the ban on smoking occurs most frequently among those with primary education with 21.6%. The most frequent answer among the Albanian population is the ban on public gatherings (58.2%), while the ban on publishing news, as well as ban on smoking occur in identical percentages (19.7% each).

P8. According to you, which of the following examples constitute hate speech?

To the next question the respondents were also able to provide more than one answer. The cumulatively collected answers to all the offered options are presented in following table. The most prominent example of hate speech was the offense on grounds of ethnicity (45%). Next, with nearly equal percentage were the options “Chanting threats to homosexuals (24%) and personal insult on a Facebook profile/social network (23%). Personal insult on a FB profile may constitute an act of impolite behaviour, but chanting threats based on a different sexual orientation is a typical and oftentimes overlooked example of hate speech. However, most of the respondents did not perceive this as hate speech.

In the interviewers’ notes it was often written down that mentioning the word “homosexual” triggered repulsion towards the interview in some of the respondents and urged them to make a point that they have nothing to do with it, i.e. that it is a disease. On several occasions offensive slurs were used against homosexuals in the course of the telephone interview. This culminated in the two cases when the interview was terminated after the examples with discrimination and hate speech on grounds of homosexual orientation had been mentioned.

Table 15

According to you, which of the following examples constitute hate speech?	Frequency	Percentage
Personal insult on a Facebook profile/social network	363	23%
Insult on grounds of ethnicity	708	45%
Chanting threats to homosexuals during sports matches	374	24%
I do not know	112	7%
Total	1557	100%

This was the only question that showed a discrepancy between the respondents according to their ethnicity. In the two largest ethnical groups (Macedonians and Albanians) there was a difference regarding the answers. According to both groups, the best example of hate speech are the insults on grounds of ethnicity with 40.7% percent among Macedonians and as much as 69.3% among Albanians. The personal insults on social networks are hate speech according to 39.6% of Macedonian and 20.3% of Albanian respondents. Chanting threats to homosexuals at sports events were recognized as hate speech by 11.9% of Macedonians and only 5.6% of Albanians.

P9. According to you, which of the following is a violation of economic rights?

One of the questions referred to the awareness of economic rights, with a focus on workers’ rights. The highest percentage of respondents (61%) incorrectly located economic rights. Nearly 40% of the respondents believe that the inability to find a job in the highest percentage (39.5%) constitutes an example of a violation of economic rights. Working in the “black” market was selected by 21.5 % of the respondents. 5% stated that they do not know which of the stated examples constitute a violation of economic rights.

Only a third of the respondents (33.6%) chose the option of “being forced to work more hours than arranged”, which in fact does constitute violation of economic rights.

Table 16

According to you, which of the following is a violation of economic rights?	Frequency	Percentage
Inability to find a job	395	39.5
Being forced to work more hours than arranged	336	33.6
Working on the “black” market	215	21.5
I do not know	55	5.5
Total	1001	100.0

According to the sex and age of the respondents, there were no significant differences compared to the general frequency of answers. From the aspect of education, those with a lower level of education (60.5% incomplete primary and 51.9% with primary education) believe the inability to find a job is the greatest

violation of economic rights. Being forced to work more hours than arranged is the most frequently selected answer by as much as 57.9% of those with the highest level of education (MA and PhD degree holders). From the aspect of ethnicity and when contrasting the two largest groups, among Macedonians it is generally perceived that being forced to work extra hours is a violation of economic rights with 36.1%, compared to 24.3% of the Albanians. More than half of the Albanians (57.7%) quoted inability to find a job as the most significant answer, compared to 33.1% of Macedonians.

P10. According to you, which of the following examples constitute a violation of social rights?

Similarly to the previous questions, it was also possible to select several answers to the question about the social rights. The correct examples for violation of social rights were “denial of the right to use social assistance” and “denying the right to education”. More than half of the respondents opted for the first option (51%). Denying the right to education was the choice of a third of the interviewees (33%). On several occasions the interviewers noted down respondents’ comments that this right is no longer violated and that now everyone is entitled to education, and those violations were a thing of the past. The remaining 16% of the respondents either did not know, or incorrectly chose the example of violated social rights.

Table 17

According to you, which of the following examples constitute a violation of social rights?	Frequency	Percentage
Denial of the right to use social assistance	681	51%
Introducing fines for improper parking	135	10%
Denying the right to education	437	33%
I do not know	74	6%
Total	1327	100%

The only interesting differences about this question occur among respondents based on their ethnicity. Hence, as much as 73.7% of the Albanian population consider the denial of the right to social assistance to be a violation of social

rights. This stance is upheld by far less Macedonians (45.6%) although it is the most dominant amongst them as well.

P11. Where can you seek protection in case you believe your human rights have been violated?

The last question referred to the institutions offering protection in case the respondents believe their human rights have been breached. According to the results, the respondents most often perceive the Ombudsman (27%) as the institution where they can seek protection in case of violation of their human rights. The confidence that respondents have in non-governmental organizations dealing with human rights (15%) and attorneys (14%) is not to be neglected as well. From the obtained data it can be observed that, in comparison, the respondents expressed lower trust in courts, only 11%. The remaining selected answers are presented in the table below. The respondents were free to opt for more than one answer to this question too, as well as provide their own answer in case it was not among the given choices. The only answer given, which was not among the given options, was the answer “nowhere”, i.e. “I do not trust any institution” with 4%.

Табела 18

Where can you seek protection in case you believe your human rights have been violated?	Frequency	Percentage
Court	156	11%
Police station	129	9%
Ombudsman	379	27%
Public Prosecutor	67	5%
Attorney	206	14%
NGO	216	15%
I do not know	208	15%
Nowhere	64	4%
Total	1425	100%

Once more, there are no significant differences among respondents based on their sex and gender when it comes to this question. With regards to education,

the highest confidence in NGOs as institutions where one may seek protection was expressed by those with higher education (24.5%), and those with MAs and PhDs (23.5%). Only 2.3% of those with incomplete primary education agree with them. When it comes to the ethnicity, there are no major differences in the general frequency apart from the low confidence in NGOs among the Albanian population. Only 2% of them stated that they would seek help from an NGOs, as opposed to 18.8% of Macedonians.

5. CONCLUSIONS

The questions in the survey referred to several aspects: understanding of human rights, recognizing forms of discrimination, the level of information and awareness about certain types of human rights and the level of information when it comes to the institutions offering protection in cases of violation of human rights and liberties and exposure to discrimination.

Based on the analysis, the obtained data and the notifications from the interviewers, several conclusions and recommendations can be drawn with reference to the opinions, perceptions and citizens' awareness regarding human rights, discrimination and the institutions dealing with these issues.

The main point that runs throughout the survey is the low or incomplete knowledge when it comes to human rights and freedoms among the respondents. Nearly 70% of the respondents provided a wrong answer as to what human rights represent: moreover, less than half of the respondents recognized the international organization for protection of human rights, more than 60% of them incorrectly located economic rights. Complete lack of awareness also occurs when it comes to forms of discrimination, hate speech, the competences of the police and social rights. Some of the respondents were unable to recognize the types of violations of human rights in any of the questions containing them. Some of them chose examples which did not refer to a violation of the given human right. Furthermore, the data shows that the level of education has influence over the level of information.

This serves to underscore the necessity of additional education, information and raising of the citizens' awareness when it comes to the various aspects of practicing human rights in the social processes and state institutions.

When it comes to the awareness about the institutions that they can turn to in case of violation of rights, there is also lack of information. Less than a third of the respondents know that they can turn to the Ombudsman in case of violation of a human right. From the listed institutions, the ones that the citizens trust the least are the courts (11%). 15% of the respondents say that they do not know where to turn, while 4% say they do not have confidence in any of the institutions. Less than a third of the respondents recognize the Commission for Protection against Discrimination as an institution that they can turn to in case of discrimination.

In fact, it is important to mention that wherever there was a possibility, apart from the listed options, to provide an answer which according to the respondents best expresses their opinion, it was: “none” or “nowhere” (when it comes to the institutions they can turn to in cases of discrimination or violation of human rights). This mistrust is related to the existing negative perception about the institutions whose duty is to protect the citizens in such cases, their efficiency and reliability.

This data serves to prove that it is necessary to inform the public about the existing institutions and mechanisms for protection of human rights. Furthermore, a lot needs to be done to develop institutional policies which would increase the efficiency of the institutions in the process of implementing laws and exercising rights, and consequently increase the citizens’ confidence in their work.

Attached to this report are the overall results by crossing different questions with different demographic characteristics of the sample (sex, ethnicity, education, age).

